

วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงและประเมินค่านวนิยาย

ในบทต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติและ
 วรรณกรรมของนวนิยายตั้งแต่สมัยแรกเริ่มจนถึง พ.ศ. 2475 รายละเอียดส่วนที่จะกล่าว
 ต่อไปนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น ตามหัวข้อเกี่ยวกับวรรณกรรมและความเปลี่ยนแปลง
 ของนวนิยายไทย ผู้ประพันธ์ ผู้อ่านและอิทธิพลของนวนิยายในสมัยก่อนต่อนวนิยายปัจจุบัน

๕.๑ วรรณกรรมและความเปลี่ยนแปลงของนวนิยายไทย

นวนิยายเป็นวรรณกรรมอย่างใหม่ซึ่งเริ่มขึ้นในประเทศไทยในตอนปลายรัชกาล
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยนี้บรรดาผู้ที่กลับมาจากศึกษาในทวีปยุโรป
 ได้นำแบบแผนวรรณกรรมของตะวันตกซึ่งเป็นของใหม่ในประเทศไทย ได้แก่ เรื่องสั้น
 นวนิยายและบทละครเข้ามาเผยแพร่ โดยมีการออกนิตยสารตามแบบตะวันตก ลงเรื่อง
 สารคดี บทความและนวนิยาย ทั้งที่แต่งขึ้นใหม่และที่แปลจากภาษาต่างประเทศ และเริ่มมี
 การใช้นามปากกาในการแต่งหรือแปลเรื่องต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมอย่างใหม่นี้
 ยังไม่แพร่หลายนักเนื่องจากผู้ที่จะมีโอกาสอ่านยังมีจำนวนน้อยจำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในวงสังคม
 ชั้นสูงและผู้ที่มีการศึกษาคือ ส่วนชาวบ้านธรรมดาที่ยังคงนิยมวรรณกรรมในแบบแผนเดิมคือ
 เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ และนิยายจีนอยู่

ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการออกหนังสือพิมพ์ วารสารและนิตยสารต่าง ๆ มากขึ้น
 และการศึกษาขยายวงกว้างออกไป วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นและนวนิยายจึงได้รับความ
 นิยมสูงขึ้น ในสมัยนี้นวนิยายส่วนใหญ่เป็นเรื่องแปลจากภาษาต่างประเทศ ได้แก่ อังกฤษ
 ฝรั่งเศส อเมริกัน และจีน ตามลำดับ เรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ก็มักเป็นการเลียนแบบหรืออาศัย
 เค้าโครงจากนวนิยายต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นเรื่องแต่งใหม่อย่างแท้จริงนั้นมีน้อย

นวนิยายเริ่มมีลักษณะเป็นไทยแต่อย่างสมบูรณ์ในรัชกาลที่ 7 ทั้งนี้เป็นผลจากการ
 ที่ประชาชนมีการศึกษาคือ จำนวนผู้อ่านออกเขียนได้มีมากขึ้น กิจกรรมหนังสือพิมพ์และการ
 ประพันธ์จึงรุ่งเรือง นักประพันธ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าในสมัยก่อน ๆ มาก และมีแนวการ

เขียนต่าง ๆ กัน นวนิยายในสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าในสมัยอื่น ๆ ตั้งแต่ต้นเนื้อเรื่อง ตัวละคร แนวคิด ส่วนภาษา และทำนองแต่ง กล่าวคือ มีเหตุผล มีความสมจริง ส่วนภาษากระทัดรัดสละสลวยใกล้เคียงกับปัจจุบัน และมีกลวิธีในการแต่งที่แปลกน่าสนใจกว่าในสมัยก่อน นวนิยายซึ่งแต่งในสมัยนี้หลายเรื่องเป็นแบบแผนของนวนิยายในปัจจุบันและยังคงได้รับความนิยมอยู่

การที่นวนิยายมีวิวัฒนาการไปตามยุคสมัยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไปด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนวนิยายไทยตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. 2475 สรุปได้สี่ประการ ได้แก่ อิทธิพลของต่างประเทศ ความนิยมแต่งตามกัน ตลาด และเหตุการณ์บ้านเมือง

1.1 อิทธิพลของต่างประเทศ หมายถึงสิ่งที่เข้ามาในประเทศไทยด้วยความเจริญของสื่อสารมวลชน ทั้งในรูปหนังสือเล่ม นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ รวมทั้งสิ่งที่เข้ามาในรูปของวัฒนธรรม ความคิด ประเพณี พิธีกรรม การแต่งกาย และอื่น ๆ อิทธิพลเช่นนี้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่นวนิยายในด้านรูปแบบ แนวคิด เนื้อเรื่อง วิธีแต่ง และรายละเอียดอื่น ๆ¹

อิทธิพลของต่างประเทศที่มีผลต่อนวนิยายไทยตั้งแต่สมัยแรกจนถึง พ.ศ. 2475 ได้แก่ หนังสือ นิตยสารและภาพยนตร์ ในระยะแรกนวนิยายไทยได้รับอิทธิพลจากหนังสือ และวารสารของตะวันตกโดยผู้ที่ไปศึกษาต่างประเทศซึ่งคุ้นเคยกับวรรณกรรม และมีความรู้ภาษาต่างประเทศดีได้นำนวนิยายและเรื่องสั้นของต่างประเทศที่ลงพิมพ์ในวารสารและพิมพ์จำหน่ายเป็นเล่มมาแปลและพิมพ์เผยแพร่ในภาษาไทย เมื่อเรื่องประเภทนี้เป็นที่นิยมของผู้อ่านจึงกลายเป็นแบบแผนให้นักประพันธ์แต่งเรื่องเลียนแบบในเวลาต่อมา

¹ลลิตา พินิจภูวนล, "แนวโน้มของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน," เอกสารประกอบการสัมมนาการสอานวรรณกรรมไทยปัจจุบันระดับอุดมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมรถไฟ ระหว่างวันที่ 3-5 พฤษภาคม 2516. หน้า 4.

สื่อมวลชนของต่างประเทศอีกอย่างหนึ่งที่แพร่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ระยะแรกเช่นเดียวกัน แกมมีอิทธิพลต่อนวนิยายในสมัยต่อมาคือภาพยนตร์ ที่เห็นเด่นชัดคือประเภทอาชญากรรม

1.2 ความนิยมแข่งตามกัน ในวงการประพันธ์ของทุกชาติ ทุกยุคสมัย ย่อมมีนักประพันธ์ที่เด่นในแนวใดแนวหนึ่งและเป็นแบบฉบับให้ผู้อื่นเจริญรอยตาม ในประวัตินวนิยายไทยก็มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเสมอ เช่นใน พ.ศ. 2465 เมื่อหลวงสารานุกรมประพันธ์แต่งอาชญากรรมเรื่องแพรวคำ มีตัวร้ายเป็นไอ้โม่งขึ้นเป็นครั้งแรก ก่อให้เกิดความตื่นตัวในหมู่นวนิยาย เป็นเหตุให้นักประพันธ์อื่น ๆ ซึ่งเคยแต่งเรื่องรักแนวต่าง ๆ เปลี่ยนแนวมาแต่งอาชญากรรมเลียนแบบจนทำให้เกิดเป็นยุคของการแต่งอาชญากรรมระยะหนึ่ง และต่อมาใน พ.ศ. 2470 เมื่อ ส. เทภาสติก แต่งเรื่องเกี่ยวกับความรักของสตรีซึ่งแสดงเสรีภาพมากขึ้น นักประพันธ์อื่น ๆ ในสมัยนั้นเห็นว่าเป็นของแปลกใหม่จึงพากันแต่งตามบ้าง บางคนศรัทธามากจนยกย่องว่าเป็นครู เช่น สันต์ เทวรักษ์²

1.3 ตลาด หมายถึงผู้ที่ซื้อนวนิยายอ่าน ความต้องการของตลาดส่วนใหญ่มุ่งเพื่อความบันเทิง ดังนั้นจึงไม่อาจตัดสินได้ว่าวรรณกรรมเรื่องใดดีหรือไม่ดีโดยพิจารณาตามความสนใจของตลาดได้ อย่างไรก็ตาม ตลาดก็มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงของนวนิยายมากเพราะผู้ที่ถือการประพันธ์เป็นอาชีพย่อมต้องเอาใจตลาดไว้บ้าง และเมื่อความนิยมของตลาดหรือนวนิยายเปลี่ยนแปลงไต่กาย นวนิยายจึงเปลี่ยนแนวอยู่เสมอ นอกจากนี้ความนิยมของตลาดยังเปลี่ยนแปลงตามเทศอีกด้วย กล่าวคือ หญิงมักชอบเรื่องชีวิตครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก แต่ถ้าความรักนั้นมีแนวเคี้ยวซ่า ๆ ก็มักยอมให้เกิดความเบื่อหน่ายตลาดจึงต้องการเรื่องรักเบาสมอง รักสุข หรือรักโศกบ้างสลับกันเป็นการเปลี่ยนรสให้สอดคล้องกับอารมณ์ของผู้อ่าน ส่วนชายนิยมเรื่องหวาดเสียวตื่นเต้น มีการสู้รบ (เสี่ยงชีวิต) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเรื่องบู๊ เนื่องจากความต้องการของตลาดมีต่าง ๆ กัน และยิ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ นักประพันธ์ซึ่งยึดถืองานประพันธ์เป็นอาชีพจึงจำเป็นต้องปรับปรุงนวนิยายของตนให้สอดคล้องกับความนิยมของตลาดเสมอ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้อง

² สัมภาษณ์ สันต์ เทวรักษ์ 16 มิถุนายน 2516.

พยายามส่งเสริมรสนิยมของผู้อ่านให้ดีขึ้นด้วย

1.4 เหตุการณ์บ้านเมือง มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของนวนิยายเป็นอย่างมาก เพราะบทประพันธ์ประเภทนวนิยายมักสะท้อนภาพชีวิต เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมในสมัย หากสภาพบ้านเมืองในขณะนั้นเรียบร้อยเป็นปกติสุขนักประพันธ์และผู้อ่านย่อมมีจิตใจแจ่มใสมองเห็นแต่สิ่งที่งดงาม จึงนิยมแต่งและอ่านเรื่องซึ่งสะท้อนให้เห็นความสงบสุข ความสวยงามในสมัยนั้น แต่ถ้ามืดเหตุการณ์ใดซึ่งเป็นที่ตื่นเต้นวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนนักประพันธ์ย่อมเสนอภาพเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ เป็นต้น นวนิยายของไทยเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยนี้ตั้งแต่สมัยแรก ๆ เช่น กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงนิพนธ์ เรื่องการหาหน้พาคหิงถึง เรื่องอังกฤษมีเมืองขึ้นทางแถบมลายู ในระยะเดียวกับที่ไทยเสียดินแดนให้แก่อังกฤษ และการที่นักประพันธ์ในสมัยคุลยภาพพากันกล่าวถึง เรื่องการทกงาน ความลำบากของข้าราชการว่างงาน การแบ่งพรรคพวกในการทำงานในสมัยคุลยภาพ ในรัชกาลที่ 7 และการกล่าวถึง เรื่องการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ในนวนิยายหลายเรื่องในยุคนั้น ตลอดจนการเริ่มมีนวนิยายทางการเมืองในสมัยการปฏิวัติ เป็นต้น

ปัจจัยสี่ประการนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงลักษณะของนวนิยายไทยตั้งแต่สมัยแรกจนถึง พ.ศ. 2475 ในลักษณะต่าง ๆ กันคือ

ก. เนื้อเรื่อง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสมัยที่สี่ของการประพันธ์ในสมัยแรก ๆ ส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักแนวต่าง ๆ ต่อมาจึงมีเรื่องโลกโน่นคืนเต้นซึ่งได้รับอิทธิพลวรรณกรรมตะวันตก อย่างไรก็ตาม เนื้อเรื่องของนวนิยายในสมัยแรก ๆ ยังอยู่ในวงแคบ มักจำกัดขอบเขตเกี่ยวกับครอบครัวหรือบุคคลเพียงกลุ่มหนึ่งและมุ่งความสนุกสนานเพลิดเพลินตามเนื้อเรื่องซึ่งไม่สมเหตุผล ในสมัยหลังคือตั้งแต่ราว พ.ศ. 2470 เป็นต้นมานวนิยายจึงมีขอบเขตกว้างขึ้นมีเรื่องเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติหรือเป็นการวิเคราะห้จิตใจของตัวละคร ได้แก่ นวนิยายของศรีบูรพา มาลัย ชูพินิจ ม.จ. อากาศคำเริง รพีพัฒน์ ดอกไม้สด และ สด กุระโรหิต

ข. แนวความคิดหรือปรัชญาของเรื่อง เนื่องจากลักษณะเนื้อเรื่องของนวนิยายในสมัยแรกมีขอบเขตแคบเกี่ยวกับเรื่องในครอบครัวหรือคนกลุ่มหนึ่งดังกล่าวนมาแล้ว

การแสดงความคิดเห็นหรือปรัชญาของเรื่องจึงจำกัดเกี่ยวกับเรื่องในชีวิต ความรักและครอบครัว และมักเป็นความคิดสั้น ๆ ไม่ลึกซึ้ง แต่ในระยะหลังเมื่อขอบเขตของเนื้อเรื่องกว้างขึ้นจึงมีการแสดงความคิดทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ เช่นในผลงานของศรีบูรพา และ สก กุระโรติก ในด้านเกี่ยวกับชีวิตนวนิยายสมัยหลังนี้แสดงทัศนะของผู้ประพันธ์จากการมองสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงซึ่งบางครั้งค่อนข้างจะเป็นการมองในแง่ร้าย กล่าวถึงข้อเท็จจริงของชีวิตในด้านความทุกข์ยาก ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงและความไม่แน่นอนแทนที่จะชักชวนให้ผู้อ่านหลงใหลไปกับความสวยงามน่าชื่นชมและชีวิตที่มีความทุกข์และสุขราวกับความฝันเช่นที่นิยมกล่าวถึงในยุคแรก ๆ นักประพันธ์ที่มีผลงานเกี่ยวกับชีวิตในแนวใหม่นี้เช่น ม.จ. อากาศคำเเกิง รพีทัศน์ วัลย์ ชูพินิจ และศรีบูรพา

ในสมัยปัจจุบันความคิดของนักประพันธ์ยิ่งลึกซึ้งและมีแนวต่าง ๆ มากขึ้น ตามความเคลื่อนไหวของวรรณกรรมตะวันตกเช่น เนเจอร์ลลิสม์ (Naturalism) ซึ่งเป็นการกล่าวถึงชีวิตเฉพาะด้านร้าย ลิมบอลลิสม์ (Symbolism) กล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ โดยใช้อยุสัญลักษณ์และ แอกซิสเทเนเชียลลิสม์ (Existentialism) ซึ่งเป็นการกล่าวถึง การมีชีวิตอยู่ว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายอย่างไม่อาจแก้ไขได้ เป็นต้น

ค. กลวิธีการแต่งและการเสนอเรื่อง ในสมัยแรกของการประพันธ์ นวนิยายนักประพันธ์วางโครงเรื่องอย่างง่าย ๆ และมีวิธีแต่งซึ่งง่ายเหมาะสมกับโครงเรื่อง คือดำเนินเรื่องไปตามระยะเวลาและเหตุการณ์ตามลำดับ ผู้ประพันธ์ไม่คำนึงถึงความสมจริงของเรื่องจึงบรรยายทุก ๆ สิ่งในเรื่องนับตั้งแต่เหตุการณ์ต่าง ๆ บุคลิกลักษณะของตัวละคร ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้อ่านโดยตรง หากจะแสดงความคิดเห็นหรือคติก็จะแสดงเป็นอุทานหรือเทศนาโวหาร วิธีนี้แม้ว่าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องและความคิดของผู้ประพันธ์อย่างถูกต้องแต่ก็ทำให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย ความเปลี่ยนแปลงด้านกลวิธีการแต่งและการเสนอเรื่อง เริ่มเปลี่ยนแปลงบ้างในสมัยที่สามของการประพันธ์ คือการมีไพบท เจรจาของตัวละครหรือจกหมายช่วยในการดำเนินเรื่องแทนการบรรยายโดยผู้ประพันธ์ ต่อมาในสมัยที่สี่ของการประพันธ์จึงมีความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ได้แก่การวางโครงเรื่องให้ซับซ้อนยิ่งขึ้น วิธีดำเนินเรื่องอาจไม่ดำเนินไปตามลำดับเหตุการณ์หรือปฏิทินแต่อาจสลับตอนเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เช่นกล่าวถึงปัจจุบันแล้วย้อนกลับไปเล่าเหตุการณ์ในอดีตแล้วกลับ

มาเล่าเหตุการณ์ปัจจุบันอีก เป็นต้น นอกจากนี้วิธีเสนอตัวละครและความคิดที่แม่นยำ
สมจริงยิ่งขึ้น เช่นกำหนดให้ตัวละครสนทนากันถึงตัวละครอีกตัวหนึ่งซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการ
แนะนำและจัดความคิดเห็นที่ผู้ประพันธ์ต้องการแสดงไว้ในบทเจรจาหรือการรำพึงของตัว
ละคร เป็นต้น

2.2 ผู้ประพันธ์นวนิยาย

นักประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยแรกเริ่มจนถึง พ.ศ. 2475 มีจำนวนมากและมี
แนวการเขียนต่าง ๆ กัน ลักษณะที่พบประจำคือมีการรวมกันเป็นกลุ่มสังกัดกับนิตยสารซึ่ง
รวมกันจัดทำขึ้น และนิยมใช้นามปากกาในการประพันธ์ นักประพันธ์บางคนมีนามปากกา
หลายนามสำหรับเขียนเรื่องในแนวต่าง ๆ กัน

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้ที่เป็นนักประพันธ์ส่วนใหญ่มีอาชีพประจำที่มั่นคงอยู่แล้ว มีจำนวน
มากที่เป็นข้าราชการ นักประพันธ์เหล่านี้ถือว่า การประพันธ์เป็นงานอดิเรกซึ่งแสดงความ
สามารถของตนเองและเป็นการทำตามความนิยมของผู้มีความรู้ดีในสมัยนั้น การแต่งหรือแปล
เรื่องต่าง ๆ จึงไม่มีค่าตอบแทน กลุ่มนักประพันธ์ที่สำคัญคือกลุ่ม ลัทธิวิทยา ซึ่งต่อมาอยู่ใน
กลุ่ม ทวีติยวิทยา นักประพันธ์ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมหมื่น
พิทยาลงกรณ์ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี และพระยาสุรินทรราชา เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการออกวารสารและนิตยสารรายต่าง ๆ จำนวนมาก มีนัก
ประพันธ์ทั้งหญิงและชายซึ่งแบ่งแยกเป็นกลุ่มเช่นเดียวกับในสมัยก่อน บางคนสังกัดอยู่กับกลุ่มหนึ่ง
แต่มีผลงานลงในวารสารของกลุ่มอื่นด้วย นักประพันธ์กลุ่มสำคัญในยุคนี้นี้คือ ศรีกรุงรายเดือน
มีนักประพันธ์ประจำคณะที่สำคัญได้แก่ สารดี คนคง แสงทอง ศรีสุวรรณ แวดคราว
และกุมารใหม่ ทุกคนเป็นนักแปลนวนิยายด้วย นักประพันธ์กลุ่มอื่นได้แก่ ศัพท์ไทย ไทยเขมม
สารานุกรม และเสนาศึกษาและแนววิทยาศาสตร์ เป็นต้น ในสมัยนี้นักประพันธ์เริ่มรับค่าตอบแทน
จากผลงานประพันธ์บ้างแต่ยังไม่มีการขี้อการประพันธ์เป็นอาชีพ

ในสมัยรัชกาลที่ 7 มีวารสาร นิตยสารออกจำหน่ายหลายร้อยฉบับ ที่สำคัญค่าน
นวนิยายไทยได้แก่ เจลิมวุฒิ เริงรมย์ นารินาด และสุภาพบุรุษ เป็นต้น ที่เด่นที่สุดคือ
กลุ่ม สุภาพบุรุษ เพราะมีนักประพันธ์เอกแห่งยุคสังกัดอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ศรีบูรพา

แม่อนงค์ ขาชอบ พ.เนตรรังษี บุศราคำ ชอมาลี แก้วกาญจนา จิต บุรทัต สก
 กุระโรหิต เฉวียง เศวตะทัต และ อม ไซยวสุ เป็นต้น นักประพันธ์ในคณะสุภาพบุรุษนี้
 ส่วนใหญ่ทำการประพันธ์เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีงานประจำอย่างอื่น นับเป็นครั้งแรกที่มีการ
 บิดงานประพันธ์เป็นอาชีพอย่างจริงจัง สำหรับนักประพันธ์อีกเป็นจำนวนมากที่เป็นอิสระไม่
 สังกัดกับวารสารหรือนิตยสารฉบับใดฉบับหนึ่งมักเป็นผู้ที่ทำงานประพันธ์เป็นงานอดิเรกหรือ
 เป็นครั้งคราวเมื่อมีเวลาว่างจากงานที่ประจำ นักประพันธ์ในลักษณะเช่นนี้ได้แก่ ทอกไม้สค์
 ในระยะแรกที่เริ่มการประพันธ์ และ นางเยาว์ ประภาสดิศย์ เป็นต้น

2.1 เสรีภาพของนักประพันธ์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการออกหนังสือพิมพ์และ
 วารสารเผยแพร่แก่ประชาชนทั้งโดยเจ้านาย ข้าราชการ ประชาชน และชาวต่างประเทศ
 เป็นจำนวนหลายสิบฉบับ แม้จะยังไม่มืพระราชบัญญัติการพิมพ์ควบคุมขอบเขตการแสดงควม
 คิดเห็นและการออกสิ่งพิมพ์นักหนังสือพิมพ์และนักประพันธ์ก็ไม่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ นัก
 ประพันธ์ส่วนใหญ่ที่มีความคิดเห็นเรียบ ๆ สอดคล้องกับคนทั่วไปจะไม่ประสบปัญหาในเรื่องนี้
 แต่ถ้าผู้ใดมีความคิดแปลกใหม่ต่างจากคนส่วนมากยอมถูกวิพากษ์วิจารณ์ และหากความคิดเห็น
 ที่เขาแสดงนั้นขัดแย้งกับระบบการปกครองประเทศหรือมีมติมหาชนยอมรับความเดือดร้อน
 ตัวอย่างซึ่งเกิดขึ้นในสมัยนี้ได้แก่กรณีของ หนังสือปริชาศร ทรงแต่ง เรื่องสนุคนัก โดยใช้วัค
 ฆวรรนิเวศเป็นฉากและตัวละครเป็นพระ ก็ทรงถูกตำหนิและกล่าวโทษอย่างแรงจนต้องยุติ
 เรื่องไว้ทั้งที่ยังไม่จบ อีกเรื่องหนึ่งที่ร้ายแรงกว่านั้นคือกรณี ท.ว.ส. วรณาโก หรือ
 เทียนวรรณซึ่งแสดงความคิดแบบสังคมนิยมอย่างรุนแรงอันเป็นของใหม่ที่ขัดกับระบบการ
 ปกครองในสมัยนั้นในบทประพันธ์ของเขา จึงได้รับโทษจำคุกถึง 16 ปี แม้จะไม่มี ความผิด
 ตามกฎหมายข้อใด ๆ

ในรัชกาลที่ 6 นักประพันธ์มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่อง
 ต่าง ๆ อย่างเสรี แม้ว่าข้อคิดนั้นจะขัดกับพระบรมราโชบายของพระมหากษัตริย์ก็มีได้มิโทษ
 แต่เนื่องจากในสมัยนี้มีหนังสือพิมพ์ออกเป็นจำนวนมากและมีบางฉบับที่ไซปากกาเป็นอาวุธ
 ว่ากล่าวติเตียนซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นคดีอาญาขึ้นและหาตัวผู้รับผิดชอบไม่ได้ จึงโปรดเกล้าฯ
 ให้ออกกฎหมายควบคุมการพิมพ์เป็นฉบับแรกคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และ

หนังสือพิมพ์ พระพุทธศักราช 2465³ ระบุว่าเหตุที่ต้องมีการออกพระราชบัญญัติว่า เนื่อง
จากมีหนังสือพิมพ์และนิตยสารออกจำหน่ายตลอดจนมีสิ่งพิมพ์จากต่างประเทศเข้ามาเป็น
จำนวนมาก จึงต้องมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ประกอบ
กิจการพิมพ์ โฆษณาและเผยแพร่สิ่งพิมพ์เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด และเป็น
การส่งเสริมผู้ประพันธ์และผู้โฆษณาด้วย⁴

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ประพันธ์ พระราชบัญญัตินี้ระบุโทษไว้สำหรับสิ่งพิมพ์ซึ่ง
เป็นเสี้ยนหนามแผ่นดินซึ่งมีลักษณะความที่ระบุไว้ในมาตรา 5 ว่า หมายความว่า สมุค
เอกสาร หนังสือพิมพ์ หรือบทประพันธ์ที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ ด้วยความมุ่งหมายโดยตรง
หรือโดยทางอ้อม (คือ โดยอ้อมาน โดยแนะนำ โดยกล่าวกระทบ โดยคำเปรียบ โดย
ปริยาย หรือโดยอย่างอื่น) เพื่อจะ

(1) บุ่งงให้กระทำความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัว
แลพระราชองศาจักร ฤคความผิดต่อเจ้าพนักงานผู้กระทำการ
ตามหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมาย ฤคฐานใช้อำนาจแลตำแหน่งหน้าที่
ในทางทุจริต ฤคความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาล
ฤคความผิดคตศาสนา ฤคความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่ แล
เป็นสองโจรผู้ร้าย ฤคอกการจลาจล ฤคความผิดฐานกระทำ
ให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน ฐานกระทำให้สาธารณชน
ปราศจากความสทวกในการไปมา แลการส่งข่าวแลของถึงกัน
แลฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความซุขสบาย...

(2) บุ่งงให้กระทำความผิดฐานฆาคนตายโดยเจตนา
ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์

³"พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2465," ราชกิจจา-
นุเบกษา, 39 (30 มกราคม, 2465), 564.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 564-5.

แลโจรสลัดแลความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิศรภาพ...
เมื่อการขู่ง เช่นนี้ได้กระทำลง เกี่ยวเนื่องฤาพาคหิงถึงการ
เมืองฉะเชิงรุกิจ ฉา

(3) โฆษณาชาวฉาเอกสารที่เป็นเท็จ แต่การโฆษณา
เช่นนี้ต้องทำให้เกิดความปั่นป่วนต่อความสงบราบคาบของ
ประชาชน แลเว้นแต่ผู้กระทำผิดจะสำแดงได้ว่าตนเชื่อโดย
สุจริตว่าชาวฉาเอกสารนั้น ๆ มิได้เป็นเท็จ ฉา

(4) เห็นชอบฉาสรรเสริญเป็นยอมบุคคลผู้ได้กระทำความ
ผิดฉาพยายามจะกระทำความผิดดังที่ระบุไว้ในข้อ 1 แล 2
แห่งมาตรา⁵

สำหรับโทษของผู้ประพันธ์ซึ่งกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้มีกำหนดไว้ใน
มาตรา 32 ว่า ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ หรือบรรณาธิการแห่งสมุด เอกสาร หรือหนังสือพิมพ์
ที่เป็นเลียนหนามแผ่นดิน หรือเป็นผู้ประพันธ์ หรือบรรณาธิการแห่งบทประพันธ์อันเป็นเลียน
หนามแผ่นดินที่ได้เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย มีความผิดต้องวางโทษจำคุกไม่
เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶

ตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้แสดงว่าทางราชการพึงเล็งสิ่งพิมพ์ที่จะ
เป็นภัยต่อประเทศชาติในกิจการเมืองและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ยังไม่มีการกล่าวถึงเรื่อง
ศีลธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสมัยนั้นยังไม่เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นก็เป็นได้

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
หลายด้านทั้งที่เกี่ยวกับชีวิต สังคม การเมืองและการปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางการ
เมืองครั้งนี้มีผลให้วรรณกรรมและงานทางหนังสือเปลี่ยนแปลงไปค้าย เช่นมีการออกหนังสือ
พิมพ์รายต่าง ๆ เพิ่มจำนวนขึ้น และมีนักประพันธ์ทั้งในเรื่องบันเทิงคดีและบทความมากขึ้น

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 568-70.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 580.

ยิ่งมีการขยายการศึกษาออกไปทั่วพระราชอาณาจักความต่องการรู้เรื่องราวต่าง ๆ ย่อมมีมากขึ้นตามลำดับ นักประพันธ์จึงพยายามสะท้อนภาพเหตุการณ์ในสมัยนั้นทุก ๆ ด้านและมีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและรุนแรงจนเป็นเหตุให้ถูกจำกัดเสรีภาพโดยมีการออกพระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช 2470 ใช้แทนพระราชบัญญัติเดิมซึ่งกล่าวว่าจะไม่รักกุมพอ พระราชบัญญัติฉบับใหม่มีระบุลักษณะของสิ่งพิมพ์ที่เป็นเสี้ยนหนามของแผ่นดินละเอียดกว่าฉบับแรก มีการเพิ่มเติมข้อความบางตอนอาทิเช่น ข้อ 5 ในมาตรา 6 เน้นเรื่องความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์และรัฐบาล โดยกล่าวถึงลักษณะที่ผิดกฎหมายกับบทประพันธ์นั้นเป็นเหตุให้เกิดความเกลียดชังหรือคูหมิ่นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือรัฐบาล หรือราชการแผ่นดิน หรือจะให้มีการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล หรือพระราชกำหนดกฎหมาย คบยใช้กำลังบังคับหรือกระทำร้าย หรือจะให้คนทั้งหลายเกิดความไม่พอใจและกระต้างกระเคื่องถึงอาจเกิดเหตุร้ายขึ้นในแผ่นดิน หรือจะกวนให้เกิดความเกลียดชังระหว่างคนต่างชั้น หรือยุ่งให้คนทั้งหลายกระทำการล่วงละเมิดพระราชกำหนดกฎหมาย แต่มีข้อยกเว้นสำหรับการเผยแพร่ความคิดเห็นซึ่งปราศจากความลำเอียงซึ่งกล่าวเพื่อสาธารณประโยชน์ ในการติหรือชมข้อคิดเห็นหรือวิธีปฏิบัติการของรัฐบาลหรือราชการแผ่นดิน?

ในสมัยปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ยิ่งเป็นระยะที่นักหนังสือพิมพ์และนักประพันธ์พากันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสมัยนั้น ซึ่งบางครั้งก็เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างรุนแรงมาก จึงมีการออกพระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2475⁸ ขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้แม้ว่าจะเน้นเรื่องกิจการหนังสือพิมพ์แต่ก็สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงในสมัยนี้ว่านักประพันธ์ถูกจำกัดเสรีภาพ

7 "พระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช 2470,"

ราชกิจจานุเบกษา, 44 (5 กันยายน, 2470), 148-9.

8 "พระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช

2475," ราชกิจจานุเบกษา, 49 (29 กันยายน, 2475), 401.

ในการแสดงความคิดเห็นอย่างมาก มีการตรวจข่าวในหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ถูกเพ่งเล็งและอาจสั่งปิดเมื่อเห็นว่าเสนอเรื่องราวซึ่งขัดต่อหลักการของรัฐบาลและจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อรัฐบาล

เรื่องการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนี้เป็นสิ่งที่วิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนอย่างกว้างขวาง รัฐบาลจึงออกแถลงการณ์ชี้แจงมีใจความตอนหนึ่งว่า

... ก่อนอื่นรัฐบาลใคร่แสดงว่า การปิดปากของหนังสือพิมพ์นั้นไม่ใช่นโยบายของรัฐบาลนี้เลย กรรมการบางคนของคณะกรรมการราษฎรได้แสดงต่อหนังสือพิมพ์หลายครั้งหลายหนว่า รัฐบาลมีความยินดีที่จะฟังคำติและคำชมของประชาชน แต่ขอว่าเป็นคำติชมอันสุภาพและติชมด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ใช่ขู่สาว่า ไม่ใช่ปรักปรำแก่งกล่าวใส่ร้ายเลียบลี้ หรือยุยงส่งเสริมให้เกิดความแตกร้าวกันอันเป็นเหตุนำมาซึ่งความไม่สงบ หรือกล่าวความอันเป็นเชิงขวนขวายซึ่งความยุ่งยากในทางต่างประเทศเหล่านี้เป็นของไม่พึงปรารถนา...⁹

หลังจากสมัยปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมานักประพันธ์ได้รับเสรีภาพมากขึ้น อันเป็นผลจากพระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช 2476 ซึ่งส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่มีขอบเขตว่าจะไม่เป็นการทำให้เสียหายแก่ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน¹⁰ เสรีภาพของนักประพันธ์กลับถูกรีดรอนลงอีกคราวหนึ่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ในสมัยนี้เป็นระยะที่การประพันธ์ไม่เจริญเนื่องจากอุปสรรค

⁹ "คำแถลงการณ์ คณะกรรมการราษฎร เกี่ยวแก่พระราชบัญญัติสมุค เอกสาร และหนังสือพิมพ์แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2475," เรื่องเดียวกัน, หน้า 407-8.

¹⁰ เสถียร วิชยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 46 กฎหมาย พ.ศ. 2476 (พระนคร: นิติเวช, 2477), หน้า 335.

การพิมพ์โดยเฉพาะกระดาษขาดแคลนและมีราคาแพง รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในขณะนั้นได้ออกกฎหมายให้มีการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์และหนังสือใหม่ ทุกเล่มก่อนจะพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนั้นยังได้เข้ามามีส่วนในการควบคุมการเขียนทุกชนิดด้วย เช่น บทประพันธ์ใด ๆ ก็ตามจะกล่าวถึงพฤติกรรมของผู้ชายที่มีภรรยาแล้วไปยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงอื่นในเชิงชู้สาวไม่ได้เป็นอันขาด¹¹ นอกจากนี้ยังมีบังคับให้ใช้สรรพนามในการเขียนหนังสือ เพียงสี่คำคือ ฉัน เธอ เขา ท่าน ซึ่งทำให้ขาดบรรทัดฐานภาษาจนเป็นเหตุให้นักประพันธ์หลายคนไม่พอใจถึงกับเลิกอาชีพการประพันธ์ลงกลางคันก็มี

เมื่อสงครามสงบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับภาษาถูกยกเลิกไป เมื่ออุปการณ์การพิมพ์พร้อมวงการประพันธ์ก็ตื่นตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาใน พ.ศ. 2490 ได้เกิดรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน โดยคณะทหารเข้ามาปกครองประเทศใหม่ วงการประพันธ์ได้รับความกระทบกระเทือนหนักเนื่องจากมีการจับกุมบรรดานักประพันธ์ครั้งใหญ่อันเนื่องจากกรณี "กบฏสันติภาพ" พ.ศ. 2497 กุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา) ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏภายในพระราชอาณาจักรและถูกคุมขังอยู่เป็นเวลา 5 ปี¹²

ต่อมาใน พ.ศ. 2501 เมื่อเกิดการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งโดยคณะทหารและตำรวจ ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า เสรีภาพในการประพันธ์และหนังสือพิมพ์ ถูกริบรอนอย่างหนักอีก เนื่องจากคณะปฏิวัติมีนโยบายมุ่งไปทางขวาสุดจึงมักกวาดล้างจับกุมบรรดานักเขียนกลุ่มก้าวหน้า นักหนังสือพิมพ์หัวรุนแรง และนักประพันธ์ที่ถูกเรียกว่าเป็นฝ่ายซ้ายเป็นจำนวนมาก จนมีผลส่วนหนึ่งที่ทำให้การแสดงความคิดเห็นในวรรณกรรมไทยชะงักลง และเปลี่ยนแปลงลักษณะการประพันธ์ของไทยเป็นการทำงานเพื่อเงินแทนอุดมคติ ในปัจจุบันนี้

¹¹ยศ วัชรเสถียร, การประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย (พระนคร: แพร่พิทยา, 2506), หน้า 320.

¹²สุชาติ สวัสดิ์ศรี, "แนวคิดของนักเรียนไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2488-ปัจจุบัน," เอกสารประกอบการสัมมนาการสอนวรรณกรรมไทยปัจจุบันระดับอุดมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมรถไฟ ระหว่างวันที่ 3-5 พฤษภาคม 2516. หน้า 3.

แม้ว่านักประพันธ์มิได้ถูกริครอบเสรีภาพเช่นในสมัยก่อน แต่ก็ไม่อาจแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ทั้งนี้เพราะยังคงมีเจ้าหน้าที่คอยตรวจสอบสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อยู่

2.2 ลิขสิทธิ์ของประชาชน คำว่าลิขสิทธิ์เริ่มใช้เป็นที่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2474 หมายถึง "สิทธิอันมีแก่ผู้เกี่ยวข้องที่จะทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม หรือส่วนสำคัญแห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะทำเป็นรูปร่างอย่างไรและทั้งหมายความถึงสิทธิในการนำออกแสดงต่อประชาชนด้วย ถ้าเป็นปรากฏาหมายถึงสิทธิในการนำออกกล่าวแสดง หรือถ้าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นมิได้โฆษณาไว้ ศัพท์นี้หมายถึงนำออกโฆษณาด้วย"¹³

ลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 หมายความถึงสิทธิอันมีแก่ผู้เกี่ยวข้องที่จะทำขึ้นทำซ้ำ เผยแพร่หรือแปลวรรณกรรมนั้นและมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อนำออกแสดงต่อประชาชนทั้งโดยตรงหรือโดยเครื่องกลอย่างใดอย่างหนึ่งได้ นอกจากนี้ยังกินความถึงสิทธิที่จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำด้วย¹⁴

แม้ว่าลิขสิทธิ์จะเป็นศัพท์ใหม่เพิ่งเริ่มเมื่อ พ.ศ. 2474 แต่ลักษณะของการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมได้มีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว โดยมีพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์แห่งหนังสือ เมื่อ ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมฉบับแรกของไทย มูลเหตุที่เกิดพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากทรงมีพระราชดำริว่า เมื่อมีผู้ใดได้แต่งหนังสือขึ้นด้วยสติปัญญาและความรู้ของตนเพื่อพิมพ์จำหน่ายให้เกิดประโยชน์ ถ้าหนังสือเรื่องใดจำหน่ายได้มากก็มักมีผู้อื่นแย่งเอาหนังสือเรื่องนั้นไปพิมพ์ขายโดยพลการ ทำให้เสียผลประโยชน์ซึ่งสมควรจะได้แก่ผู้แต่งโดยชอบธรรมอยู่เนื่อง ๆ และการกระทำเช่นนี้ในนานาประเทศย่อมมีกฎหมายห้ามปราม

¹³ "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474," ราชกิจจานุเบกษา, 48 (21 มิถุนายน, 2474), 128.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 129.

ไม่ให้ผู้อื่นคัดลอกหรือพิมพ์จำหน่ายหนังสือซึ่งผู้แต่งมิได้อนุญาต จึงเห็นเป็นการสมควรจะมีพระราชบัญญัติสำหรับคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ของผู้แต่งหนังสือตามสมควรแก่ความยุติธรรม¹⁵

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) จนถึงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2457 จึงมีการแก้ไขโดยออกพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือพุทธศักราช 2457¹⁶ ซึ่งใช้ไปจนถึงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2474 จึงมีพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณศิลป์และศิลปกรรมซึ่งยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

ความตามในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ประพันธ์นวนิยายมิให้มีผู้หนึ่งผู้ใดนำไปเผยแพร่หรือดัดแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาต มิใช่ความสำคัญสรุปได้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดนำเรื่องที่แต่งเป็นตอนติดต่อกันและนิยายต่าง ๆ ที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นในภาษาเดิมหรือคำแปลมาโฆษณาซ้ำอีกโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้ประพันธ์ก่อน บทบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับถึงเรื่องอื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์ด้วย คือถ้าเรื่องใดผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการได้บอกไว้โดยชัดแจ้งในหนังสือพิมพ์ฉบับที่โฆษณาออกมานั้นว่า ห้ามมิให้ผู้ใดเอาไปโฆษณาซ้ำ หรือถ้าเป็นนิยายสารหรือวารสารได้มีการกล่าวห้ามอาจจะเป็นถ้อยคำทั่ว ๆ ไปในตอนต้นหนังสือทุกคราว ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ถ้าไม่มีการห้ามไว้ดังกล่าวนี้จะโฆษณาซ้ำก็ได้แต่ต้องบอกไว้ด้วยว่าเรื่องมาจากไหน การห้ามนี้มีให้ใช้บังคับถึงเรื่องแห่งข้อโต้เถียงทางการเมือง ข่าวประจำวัน หรือรายงานเบ็ดเตล็ดด้วย นอกจากนี้ผู้ประพันธ์มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะโฆษณาวรรณกรรมของตนด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะขจัดด้วยขอสัญญาพิเศษ¹⁷

¹⁵ "พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. 120," ราชกิจจานุเบกษา, 18 (18 สิงหาคม, 2444), 286.

¹⁶ "พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พุทธศักราช 2457," ราชกิจจานุเบกษา, 31 (20 ธันวาคม, 2457), 462.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 132.

สำหรับอายุแห่งความคุ้มครองมีกำหนดไว้ในมาตรา 14 และ 15 แห่งพระราชบัญญัติว่าลิขสิทธิ์มีอายุตลอดชีวิตของผู้ประพันธ์และต่อไปอีกสามสิบปี ส่วนที่ออกโฆษณาเป็นตอน ๆ อายุแห่งความคุ้มครองเริ่มแต่วันโฆษณาตอนนั้น ๆ ถ้าผู้ประพันธ์ตายก่อนโฆษณาลิขสิทธิ์มีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันโฆษณา หากหลายคนเป็นผู้ประพันธ์อายุลิขสิทธิ์มีกำหนดตลอดชีวิตผู้ประพันธ์และต่อไปอีกสามสิบปีเริ่มแต่วันตายของผู้ประพันธ์ตายหลังสุด¹⁸

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้ยังคงเปิดโอกาสให้สนใจมีโอกาสประโยชน์จากบทประพันธ์ในการศึกษาหาความรู้และวิจารณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความเจริญในด้านการประพันธ์ โดยกำหนดไว้ในเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรา 20 ว่าตามปกติหากผู้ใดมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์กระทำการต่าง ๆ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ซึ่งให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์และผู้เกี่ยวข้อง ถือว่าผู้นั้นละเมิดลิขสิทธิ์ แต่มีข้อยกเว้นสำหรับการกระทำบางอย่างซึ่งไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ได้แก่ การใช้สิ่งที่มีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์แห่งการรำเรียนส่วนตัว การค้นหาความรู้ การติชม วิจารณ์ หรือการยืมหนังสือพิมพ์ และการรวบรวม ตัดตอน ทำขึ้นใหม่ หรือแปลวรรณกรรมซึ่งมีความยาวพอสมควร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการศึกษา แต่การกระทำเช่นนี้ต้องแสดงที่มาแห่งสิ่งที่มีลิขสิทธิ์นั้นด้วย¹⁹

การที่มีพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ตั้งแต่ ร.ศ. 120 และพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมในสมัยต่อมา แสดงว่าการประพันธ์ของไทยได้รับความเอาใจใส่และความคุ้มครองจากผู้ปกครองประเทศมาตั้งแต่สมัยแรกที่มีการประพันธ์และการพิมพ์ในแนวใหม่เริ่มแพร่หลายแล้ว การที่ผู้ประพันธ์ได้รับความคุ้มครองสิทธิของตนเช่นนี้ย่อมเป็นการส่งเสริมการประพันธ์ทางหนึ่งด้วย เนื่องจากผู้ประพันธ์ย่อมมีความพอใจในงานของตนซึ่งทำขึ้นด้วยสติปัญญาความสามารถของตนจะยังเป็นเครื่องแสดงเกียรติประวัติของตนในเชิงการประพันธ์อยู่เสมอ จะไม่มีผู้ฉวยโอกาสนำไปแอบอ้างว่าเป็นของตน หรือ

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 138-9.

ปลอมแปลงเพื่อประโยชน์ส่วนตัวได้ จึงมีกำลังใจที่จะสร้างสรรค์งานประพันธ์ชิ้นอื่น ๆ อีกต่อไป แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์จากบทประพันธ์เหล่านั้น เพื่อศึกษาอีกด้วย

การขายลิขสิทธิ์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น การประพันธ์ส่วนใหญ่เป็นงานอดิเรกซึ่งแสดงความสามารถของผู้ประพันธ์ซึ่งไม่มีการรับค่าตอบแทน นักประพันธ์ที่เป็นอิสระมักจัดพิมพ์ผลงานเผยแพร่เองลิขสิทธิ์จึงเป็นของผู้ประพันธ์แต่เพียงผู้เดียว เช่น กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงพิมพ์เรื่องคาราวาน เมื่อ พ.ศ. 2451 จำหน่ายราคาเล่มละ ๓ บาท งานประพันธ์ซึ่งเคยลงในนิตยสารเมื่อมีการรวมพิมพ์เป็นเล่มมักจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ออกนิตยสารซึ่งผู้ประพันธ์สังกัดอยู่ ในกรณีเช่นนี้ลิขสิทธิ์จะตกอยู่กับผู้จัดพิมพ์จำหน่าย เช่น ศรีกรุงจัดพิมพ์เรื่องนิคดถนน และ คิฉินผู้ว่าศานานอย ของแมวคราว เมื่อ พ.ศ. 2457 เป็นต้น

๒.๓ การแสดงความคิดเห็นของผู้ประพันธ์ นักประพันธ์รู้จักใช้นวนิยายเป็นสื่อแสดงความคิดเห็นมาตั้งแต่สมัยเริ่มการประพันธ์นวนิยายแล้ว ความคิดเห็นของนักประพันธ์ในแต่ละสมัยย่อมแตกต่างกันตามประสบการณ์พื้นฐานความรู้ตลอดจนภูมิหลังของผู้ประพันธ์แต่ละคน ส่วนวิธีแสดงความคิดเห็นนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกลวิธีการประพันธ์ของแต่ละสมัย เช่นในสมัยแรกนักประพันธ์ยังไม่มียุทธศาสตร์ในการแตงนวนิยายมากนักจึงขาดความชำนาญในการแตงบทเจรจา มักใช้การพรรณนาหรือบรรยายเป็นพื้น ดังนั้นเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดจึงใช้การบรรยายซึ่งทำให้การดำเนินเรื่องไม่ติดต่อกัน ในสมัยต่อมาเมื่อมีความชำนาญมากขึ้นจึงมีวิธีสอดแทรกความคิดเห็นลงในบทเจรจาของตัวละครหรือในจดหมายซึ่งเป็นวิธีที่แนบเนียนยิ่งขึ้น

สำหรับแนวความคิดในนวนิยายนั้นนอกจากจะขึ้นกับตัวผู้ประพันธ์แล้วยังขึ้นกับเนื้อเรื่องของนวนิยายอีกด้วย นวนิยายในสมัยแรกมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวและสังคมในวงแคบ ความคิดที่แสดงจึงมีขอบเขตจำกัด ที่พบมากได้แก่เรื่องชีวิต ความรัก คุงกรรมในชีวิต และสภาพสังคมในขณะนั้น ในสมัยต่อมาเมื่อเนื้อเรื่องของนวนิยายมีขอบเขตกว้างขึ้นและนักประพันธ์มุ่งความสมจริงมากขึ้นจึงมีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ลึกซึ้งและกว้างขึ้น เช่น เรื่องปรัชญาของชีวิต การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม

ในระบอบชาติ เป็นคน ความคิดเห็นในระยะหลังนี้แสดงทั้งในคำนำและท้ายความความเป็นจริง แต่ส่วนใหญ่มัก เป็นการมองในคำนำรายคือเกี่ยวกับความทุกข์ยากของคนจน ความเหลื่อมล้ำค่าสูงในสังคม การทุจริตและความอยุติธรรม เป็นต้น

ระหว่างช่วงเวลา 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2460 ถึง พ.ศ. 2475

การเขียนนวนิยายใ้คนทั่วไปในหมู่นักไทยอย่างสูง นับได้ว่า เป็นรุ่นแรกและแบ่งออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรก เป็นนักประพันธ์อาวุโสมีสำนักงานอยู่ที่ไทย เขมรและ สอนาศึกษาและแพทยศาสตร์ กลุ่มหลัง เป็นนักประพันธ์รุ่นเยาว์ซึ่งมีทั้งหญิงและชาย กลุ่มสำคัญคือนักเขียนสุภาพบุรุษ งานประพันธ์ส่วนใหญ่ในช่วงนี้ยังเป็น เรื่องของชนชั้นสูงประเภทขุนนางและนักเขียนนอกซึ่ง เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประพันธ์นวนิยายมากที่สุดคือ คอกไม้สศ มีผลงานซึ่งเป็น เรื่องเกี่ยวกับการผันแปร ลมละลาของชนชั้นในสังคมเก่า มีท่วงทำนอง เขียนที่หนักแน่นและบุคลิกของตัวละครมันคงจึงยังคงได้รับความนิยมนิยมนานกระทั่งปัจจุบัน การแสดงออกที่คล้ายกันอย่างหนึ่งของนักประพันธ์รุ่นใหม่คือความไม่พอใจในกรอบประเพณีบางอย่างที่ยึดถือกันมาแต่เดิม โดยเฉพาะ เรื่องการแต่งงานแบบคลุมถุงชน แต่ก็ยังไม่มีการวิจารณ์แรงนัก

ก่อนสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เล็กน้อย เริ่มมีนักประพันธ์ที่แสดงความคิดในแนวใหม่โดยเป็นการมองสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง มีความกล้าพอที่จะแสดงข้อเท็จจริงด้านความทุกข์ยากของประชาชน ความเหลื่อมล้ำค่าสูงในสังคม ความอยุติธรรม ตลอดจนเรื่องการเมืองและการปกครอง นักประพันธ์ซึ่งแสดงความคิดในแนวใหม่ที่สำคัญ เช่น ครูเทพ ศรีบูรพา และ ยศ วัชรเสถียร

ครู เทพนั้นแม้ว่าท่านมิใช่ นักประพันธ์นวนิยายแต่ท่านก็ เป็นบุคคลแรกผู้หนึ่งซึ่งแสดงความคิดเกี่ยวกับความยากจนของชาวนา ตั้งแต่ พ.ศ. 2471 และ 2472 อัน เป็นความคิดที่ล้ำกว่ายุคสมัยและ เป็นการมองฝ่ายสังคมของตนเอง ไปยังสภาพความเป็นอยู่ของ

สิ่งที่ เป็น เครื่องรับรองข้อสรุปนี้คือ แกะข้อความในหมายเหตุ เบ็ด เศรษฐหรือหน้าของบรรณาธิการท้ายเล่มวารสารต่าง ๆ ที่ออกจำหน่ายในระหว่างนี้ ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนวนิยายและความนิยมของผู้อ่านจากคำแถลงของบรรณาธิการ การจดหมายผู้อ่านเกี่ยวกับนวนิยายและผู้ประพันธ์ การทนายปัญหา เกี่ยวกับนวนิยายที่ลงในฉบับ และการประกวดแต่ง เรื่องสั้นหรือนวนิยาย เป็นต้น

ชานาคัยทัศน์ะของผู้ที่มีมนุษยธรรม²⁰ ส่วนยศ วัชรเสถียร น่าจะได้รับอิทธิพลทางความคิดจากครูเทพ เนื่องจากในนวนิยายสั้นเรื่อง ชาติชาย ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สยามราษฎร์ เมื่อ พ.ศ. 2474 มีโคลงกลอนของครูเทพหลายบทลงพิมพ์ด้วย เนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ แสดงความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการแบ่งชั้นทางสังคมและบิณฑ็กรรอบประเพณีโบราณซึ่งไม่เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างรุนแรง นอกจากนี้ยังแสดงความคิดเห็นทางสังคมนิยมอีกด้วย สำหรับศรีบูรพา นวนิยายของเขาตั้งแต่ พ.ศ. 2471 ถึง พ.ศ. 2475 ส่วนใหญ่เป็นเรื่องรักในสังคมนชั้นสูง มีเรื่องปราบพยศเพียงเรื่องเดียวที่เป็นเรื่องรักที่มีแนวแปลกออกไป ศรีบูรพาเริ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมในแนวใหม่ในนวนิยายเรื่องสงครามชีวิต ซึ่งเขาได้เค้าเรื่องและวิธีแต่งจากเรื่องสั้นขนาดยาวของ คอสโตเยฟสกี นักประพันธ์ชาวรัสเซีย

นวนิยายที่แต่งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีแนวความคิดซึ่งสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้ เช่นในนวนิยายเรื่อง ผู้ดี ของคอกไม้สด สะท้อนสภาพการล่มละลายของชนชั้นศักดินา ซึ่งเป็นสังคมของผู้ประพันธ์เองได้อย่างดี แนวความคิดของคอกไม้สดได้กลายเป็นแบบแผนของนักประพันธ์ศรีบูรพาหลัง เช่น ก. สุรางคนางค์ วรรณศิริ และดวงดาว ซึ่งเป็นแบบฉบับของนักประพันธ์รุ่นหลังอีกทอดหนึ่ง ส่วนนักประพันธ์ชายที่มีผลงานในลักษณะสะท้อนภาพของตัวละครที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้แก่ ศรีบูรพา แต่งเรื่อง ข้างหลังภาพ และ สด กุระโรหิต แต่งเรื่องบักกิ่งนครแห่งความหลัง

ในขณะที่เวลานี้ นักประพันธ์บางท่านที่แต่งเรื่องซึ่งสะท้อนภาพความรุ่งเรืองในอดีตในระบบเจ้าขุนมูลนายซึ่งยังคงอยู่ในความนิยมของประชาชน ได้แก่ยาขอบ (โชติ แพร่พันธุ์) ซึ่งแต่งเรื่องบุษณะสิบทศ โดยใช้นวนานาไพเราะสละสลวยและผูกเรื่อง

²⁰ เสถียร จันทิมาธร, "แนวคิดของนักเขียนไทยระหว่าง 2475-2478,"

เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการสอววรรณกรรมไทยระดัคัยอุดมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมรถไฟ ระหว่างวันที่ 3-5 พฤษภาคม 2516, หน้า 4.

ให้นำต้นเต็ง และ ไม้เมืองเดิม (ก้าน พังกาญจนา ๗ อุษยชา) แต่งเรื่อง ชุนศึก โดยใช้นำนวน ภาษาแบบชาวบ้าน ซึ่งเรียกกันว่าลูกทุ่ง

กล่าวโดยสรุป วรรณกรรมช่วงนี้เป็นการพัฒนาต่อเนื่องจากงานประพันธ์ ในระยะการเปลี่ยนแปลง มีการเขียนถึงชีวิตในแบบใหม่ ๆ และระบบสังคมไทยซึ่งเริ่มมี ลักษณะเป็นเสรีนิยม นักประพันธ์สนใจบทบาทชีวิตของคนสามัญอย่างมีความเป็นธรรมมากขึ้น แม้ว่างานประพันธ์ส่วนใหญ่สะท้อนความคิดอย่างจืดจางแต่เรื่องแบบเพื่อผันทักยังคงมีอยู่

๓.3 ตลาดนวนิยาย

ตลาดนวนิยายหมายความถึงผู้ที่ซื้อนวนิยายมาอ่าน นักอ่านเป็นพลังสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะตัดสินว่าวรรณกรรมชิ้นหนึ่งจะเป็นที่นิยมหรือไม่ ดังนั้นผู้อ่านจึงมีอิทธิพลต่อแนวการ ประพันธ์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับนักประพันธ์บางคนซึ่งเขียนเรื่องเพื่อสนองตามต้องการ ของผู้อ่าน

ตลาดนวนิยายไทยเมืองไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะเดียวกันคือ มุ่ง ความบันเทิงเป็นประการสำคัญ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ประพันธ์และผู้พิมพ์จึงผลิตแต่เรื่องสนุก เพ็ดลิตเพ็ดลิตออกจำหน่าย การที่เป็นเช่นนี้มีผลให้นวนิยายไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร นักประพันธ์ จึงให้สังคมแต่ในค่านความบันเทิงแต่ยังขาดการส่งเสริมสติปัญญา

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้นวนิยายไม่ก้าวหน้าคือ นักประพันธ์มักไม่ค้นคว้า ไขแต่ความรู้เดิมย่นวนกับอารมณ์แล้วแสดงออกมาเป็นรูปนวนิยายเท่านั้น นวนิยายจึงไม่ค่อย มีคุณค่าทางการยกระดับสติปัญญาและ รสนิยมของผู้อ่านให้ดีขึ้น นวนิยายไทยในปัจจุบันยังคง เป็นเรื่องตามแนวของคอกไม้สด คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยก่อน การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 แล้วถึงสงครามโลกครั้งที่สอง ก. สุรางคนางค์ จึงช่วยให้ นวนิยายแบบนี้ได้รับความนิยมกว้างขวางออกไปด้วยการประพันธ์เรื่องบ้านทรายทอง นวนิยายเรื่องนี้ทำให้นักอ่านที่เป็นหญิงเพิ่มจำนวนลำหน้านักอ่านชายจนกลายเป็นนักอ่าน ส่วนใหญ่ ซึ่งตรงกันข้ามกับเมื่อสมัย 40 ถึง 50 ปีมาแล้วที่นักอ่านชายเป็นผู้ครองตลาด นักอ่านหญิงในสมัยหลังสงครามนิยมเรื่องในแนวนี้ทุกคนจึง เป็นเหตุให้มีนักประพันธ์สตรีเกิดขึ้น มากและทุกคนแต่งเรื่องในแนวเดียวกัน เป็นเช่นนี้จนถึงสมัยปัจจุบัน นักประพันธ์ชาย

หากยังต้องการยึดอาชีพการประพันธ์นวนิยายต่อไปก็ต้อง เปลี่ยนแนวให้ใกล้เคียงกับนักประพันธ์
สตรีซึ่งเป็นการยากที่จะทำได้สำเร็จ ส่วนมากจึงหันมาแต่งนวนิยายแนวโลกเอนเพื่อสนอง
ความต้องการของนักอ่านชายซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนน้อยกว่าหญิงคั้งกล่าวมาแล้ว ผู้ที่ไม่สามารถ
เปลี่ยนแนวไปตามแบบนักประพันธ์สตรีได้และไม่สามารถแต่งแนวโลกเอนได้ก็ต้องวางมือจาก
การประพันธ์นวนิยายไปในที่สุด²¹

ผู้อ่านนวนิยายไทยตั้งแต่ในสมัยก่อนจนถึงปัจจุบันมิได้นิยมอ่านนวนิยายที่มีคุณค่าและ
สาระเสมอไปแต่อ่านนวนิยายที่สอดคล้องกับรสนิยมของตนในค่านิยมบันเทิงเท่านั้น ทวิ-
อย่างซึ่งเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงเรื่องนี้คือ หลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งยุติไม่นาน
นวนิยายเรื่องแนวรบด้านตะวันตกเหตุการณ์ไม่เปลี่ยนแปลงของ อีริค มาเรีย เรอมาร์ค
ก็ได้รับรางวัลโนเบลและเป็นที่นิยมในหมู่นักอ่านชาวตะวันตกอย่างกว้างขวาง แต่เมื่อ ม.จ.
ขจรจบภักดีคุณ กิตติยากร ทรงแปลเป็นภาษาไทยด้วยคำนำนวนิคดีเลดลงพิมพ์ในนิตยสารเสนา-
ศึกษาและแคว้นวิทยาศาสตร์นักอ่านส่วนมากกลับไม่สนใจ ต่อมาเมื่อมีการรวมพิมพ์เป็นเล่ม
จำหน่ายจำนวน 1,000 เล่ม ปรากฏว่าในระยะเวลาเกือบสองปีจำหน่ายได้ไม่ถึง 200
เล่ม อีก 800 เล่ม กองขายแก่ผู้คานหนังสือเก่า²² เหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีกครั้ง
หนึ่งเมื่อเรื่องทรัพย์สินในดินของ เฟิร์ล เอส. บัค. ใ้รับรางวัลโนเบล และสันติสิริ (สงบ
สวนสิริ) ใ้ค่นำมาแปลเป็นภาษาไทยพิมพ์จำหน่ายก็ได้รับความสนใจจากนักอ่านน้อยมาก
เช่นเดียวกัน แต่เหตุการณ์กลับตรงกันข้ามเมื่อมีการพิมพ์เรื่องอ่านเล่นเพื่อความบันเทิงซึ่ง
สอดคล้องกับรสนิยมของผู้อ่านเช่น ในการจัดพิมพ์นวนิยายเรื่อง หุติยะวิเศษ ของบุญเหลือ
กับเรื่องผู้ใหญ่ลีกับนางมา ของกาญจนา นาคนันท์ ในคราวเดียวกัน ก่อนดำเนินการจัดพิมพ์
ผู้พิมพ์ใ้ค่นำนวนิยายสองเรื่องนี้ไปใ้บรรณาธิการวารสารซึ่งมีบทวิจารณ์หนังสือเล่มหนึ่ง

²¹ ยศ วชิรเสถียร, "การเขียนนวนิยายของนักประพันธ์ในปัจจุบัน,"

สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 1 (มกราคม, 2512), 114.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 115.

วิจารณ์ บรรณาธิการใ้วิจารณ์เรื่องหุติยะวิเศษแต่เพียงเรื่องเดียว ส่วนเรื่องผู้ใหญ่ดี
กัมนางมานั้นบรรณาธิการเห็นว่าไม่ถึงขั้นจะวิจารณ์ แต่เมื่อนวนิยายทั้งสองเรื่องออก
จำหน่ายในตลาดปรากฏว่าเรื่องหุติยะวิเศษนั้นเป็นเรื่องที่พอขายได้เท่านั้น ส่วนเรื่องผู้ใหญ่ดี
กัมนางกลับเป็นเรื่องที่ขายดีจนมีการพิมพ์ซ้ำอีก²³

4 การวิจารณ์และประเมินคุณค่านวนิยาย

งานวิจารณ์และประเมินค่าวรรณกรรมไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้หนึ่ง
ผู้ใดโดยเฉพาะ ในปัจจุบันผู้ที่ทำการวิจารณ์นวนิยายได้แก่นักอ่านที่มีประสบการณ์มากและมี
ความสามารถในทางแสดงความคิดเห็น นักวิชาการทางวรรณกรรม บุคคลที่อยู่ในวงการ
ประพันธ์และการพิมพ์ และบรรณาธิการ ลักษณะการวิจารณ์และประเมินคุณค่านวนิยายโดย
บรรณาธิการและนักวิจารณ์ทั่วไปแตกต่างกัน นักวิจารณ์ทั่วไปเป็นผู้ที่มองนวนิยายในสายตา
ของผู้อ่าน พิจารณาส่วนต่าง ๆ ของนวนิยายแต่ละเรื่องเพื่อมองหาคุณค่าหรือข้อบกพร่อง
อย่างไรอย่างหนึ่งแล้วเสนอต่อมวลชนตามความเป็นจริงนั้น ลักษณะการวิจารณ์มีแนวทาง ๆ
กันตามประสบการณ์ ความรู้และทัศนะของผู้วิจารณ์แต่ละคน เท่าที่ปรากฏในปัจจุบันมีการ
วิจารณ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น คานศัลธรรม จิตวิทยา สังคมวิทยาและรูปแบบ เป็นต้น
สำนวนภาษาที่ใช้ในการวิจารณ์ย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้สึกรู้สึกของผู้วิจารณ์ เช่นอาจใช้
ถ้อยคำรุนแรงหรือเรียบ ๆ บทวิจารณ์เหล่านี้มักเผยแพร่โดยสื่อมวลชนต่าง ๆ ใต้แก
หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร และวิทยุ

บรรณาธิการเป็นผู้ที่วิจารณ์หรือประเมินคุณค่านวนิยายเพื่อประกอบการเลือกซื้อเข้า
ห้องสมุด มักเลือกพิจารณาเฉพาะหนังสือที่เห็นว่าดีมีสาระสมควรจัดหาไว้ในห้องสมุดเท่านั้น
การเขียนบทวิจารณ์หรือประเมินค่าก็มีแบบฟอร์มเตรียมไว้เพื่อความสะดวกรวดเร็ว หัวข้อ
ต่าง ๆ ที่นำมากล่าวจึงเป็นไปตามลำดับตามแบบแผนเดียวกัน สำนวนภาษาที่ใช้เรียบเรียง
แบบภาษาเขียนและไม่มีการพิมพ์เผยแพร่

²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 116.

ลักษณะบทวิจารณ์และประเมินค่าของบรรณาธิการตามที่กล่าวมานี้ อาจเป็นการจำกัดขอบเขตการแสดงความคิดเห็นของบรรณาธิการ แต่การทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่เหมาะสมในการปฏิบัติการของห้องสมุดในการเลือกซื้อหนังสือ เพราะประหยัดเวลาและแรงงาน เนื่องจากหัวข้อต่าง ๆ ที่ปรากฏในแบบฟอร์มนั้นเพียงพอที่จะเป็นเครื่องคัดสรรใจในการเลือกซื้อได้แล้ว หากบรรณาธิการคนใดสามารถเขียนบทวิจารณ์ละเอียดลึกซึ้งยิ่งไปกว่านั้นก็ย่อมกระทำได้ในโอกาสอื่น เช่นเมื่อจัดรายการเกี่ยวกับหนังสือหรือเขียนบทวิจารณ์ลงในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในทำนองเดียวกับนักวิจารณ์อื่น ๆ

รายละเอียดซึ่งจะกล่าวในหัวข้อนี้ ในตอนแรกจะกล่าวถึงบทวิจารณ์และประเมินค่านวนิยายโดยทั่วไปก่อนแล้วจึงกล่าวถึงการวิจารณ์และประเมินค่าในฐานะของบรรณาธิการ

4.1 การวิจารณ์ การวิจารณ์วรรณกรรมตามคำอธิบายของวิทย์ ศิวะศรียานนท์ หมายถึง การพิจารณาลักษณะของบทประพันธ์แยกแยะส่วนประกอบที่สำคัญและหยิบยกออกมาแสดงว่าไพเราะงดงามเพียงไร วิเคราะห์ความหมายของบทประพันธ์นั้น ถ้าความหมายซ่อนเร้นอยู่ก็ไขปญญาหยั่งไปให้เห็นทะลุปรุโปร่งและแสดงให้เห็นตาม ถ้าความหมายกระจัดกระจายอยู่ก็พยายามปะติดปะต่อให้เห็นเป็นรูปเป็นเคาพที่ผู้อ่านจะเข้าใจได้ แสดงหลักศิลปะและแนวความคิดของผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นแนวทางในการแต่งหนังสือนั้น นอกจากนี้จะต้องเผยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของงานนั้นและชี้ให้เห็นด้วยว่า แต่ละส่วนมีความสำคัญต่อส่วนรวมเพียงไร รวมความว่าการวิจารณ์คือการแสดงให้เห็นว่าหนังสือนั้นมีลักษณะอย่างไร ทั้งในส่วนเนื้อเรื่อง ความคิดเห็น และทำนองแต่ง เมื่อได้อธิบายลักษณะของหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจแล้วจึงวินิจฉัยลงไปว่าหนังสือนั้นก็ไม่ใช่อย่างไร ควรจัดเข้าไว้ในชั้นไหน²⁴

การวิจารณ์วรรณกรรมในเมืองไทยเป็นสิ่งที่ไม่มีในสมัยก่อนเนื่องจากวรรณกรรมแต่เดิมของไทยถ่ายทอดกันโดยการบอกเล่า การวิจารณ์จึงคงจะเป็นการทักชม

²⁴วิทย์ ศิวะศรียานนท์, วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์, หน้า 225.

วิจารณ์

เรื่องเกิดเป็นหญิง ของ 'แม่อนงค์'

[กลอน ๖]

ไ้ว่าเจ้าหญิง'มารศรี' สุดที่จักคร่ำครวญหา
 รูปทรงสงศรีไ้ภา เพียงพระจันทร์ราวีไ้
 พระฉวีขาวนวลชวนพิศ พิศมัย,
 เนตรคังมฤคระแวงภย์ ชนงระม้ายศรทรง,
 งามปรางเปรียบอย่างปทุมมาศ แลวิถาศนำให้ ไ้
 หดง,
 โขจรูแคงคังดอกมุขบงต์, ขามทรงเผยพลันพิภา
 ทนคัขาวราวจัตเรียงไ้ ด้วยมุกขั้ตไ้ไ้
 ด้องแสงสะทราวอมเิงงามอยู่ที่ทณคันี้
 พิศไปให้ทว้ทงองค์ ะด้วนจงใจหมายนิ

เล่ม ๒๔ วิจารณ์เกิดเป็นหญิง ๓๘๒๑

เป็นชายจนกว่าชั้วัน จักพถนถึงที่ตุ้คหัย.
 ะรอยกรรมนำให้ 'ประกาศ' ชายหนุ่มผู้คตาด
 แห่งหมาย

ทุกสิ่งดาร์พัตรวอดวาย เป็นชายชั้โดยเอกา;
 ไ้พบประศัพเจ้าหญิง เขายังเพิ่มไ้สมนัศำ
 เต็มใจจักเป็นมูถิกา จนกว่าชั้วาหลงกราน.
 ที่พบคือที่อาวณอย ชั้กรวอยแต่ด้วน

เจียมเหงาเปดำจิตคัจักปาน เปรียบถนถนอินญำ.
 ทงด้องคกตงปลงใจ ชั้วงใช้กันไ้ไ้เต็มที;
 'ประกาศ' นั้นแ่่นภักคั เพราะเจ้าหญิงมี

เมคตา,
 ในอาวณอยทงคัาบต หากนชย่างนัยากหา
 รักไ้ไร้อาริปริศำ คังหน้าถนอมพระทัย
 ทงนเพวระทงสองมี เรืองหดงอินทคัางไ้
 เกิดชนแ่ถวามไ้ไร ไ้ไ้ใจถูระตักนคันี้;
 เมื่บแรกสรวรพคัวมคั ทงสองกัมีอุมัน

ซึ่งกันและกันในหมู่นักกลอน เช่นการที่สุนทรภู่กลอนของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์²⁵ ในสมัยรัชกาลที่ 5 แม้ว่าจะยังไม่ปรากฏผลงานทางการวิจารณ์วรรณกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็คงจะมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ ดังข้อความในพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พุทธศักราช 2457 มาตรา 20 ข้อ 1²⁶ ซึ่งให้โอกาสแก่นักวิจารณ์โดยระบุว่า การนำสิ่งที่มีลิขสิทธิ์มาใช้ในลักษณะของการวิจารณ์นั้นไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ประพันธ์

ในรัชกาลที่ 6 และที่ 7 ซึ่งเป็นสมัยที่มีการออกหนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสารรายต่าง ๆ มาก มีนวนิยาย นวนิยายแปล และเรื่องสั้นลงพิมพ์ในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เหล่านี้ และมีบางส่วนของพิมพ์จำหน่ายเป็นเล่มอีกเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดวิจารณ์นวนิยายตามลักษณะของบทวิจารณ์ปัจจุบัน คงมีแต่การกล่าวถึงแต่ส่วนดีของบทประพันธ์เพียงคำสั้น ๆ เกี่ยวในลักษณะของการโฆษณา

การวิจารณ์นวนิยายที่แท้จริง เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงวิจารณ์เรื่องละครแห่งชีวิตของ ม.จ. อากาศคำเจิง รหัสัน ลงในจักรสารเมื่อราว พ.ศ. 2472 โดยกล่าวถึงด้านดีและด้านเสีย แต่เนื่องจากผู้ประพันธ์ไม่คุ้นเคยกับคำวิจารณ์จึงไม่พอใจและโต้ตอบผู้วิจารณ์เป็นผลให้ผู้วิจารณ์เลิกที่จะวิจารณ์บทประพันธ์อื่น ๆ อีกต่อไป ทำให้งานวิจารณ์นวนิยายซึ่ง เพิ่งจะ เริ่มขึ้นต้องชะงักลงอย่างน่าเสียดาย

ในสมัยเดียวกันนี้มีนักอ่านนวนิยายบางท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนวนิยายเรื่องที่น่าสนใจเป็นพิเศษในลักษณะของบทวิจารณ์ส่งไปลงพิมพ์ในนิตยสารซึ่งลงพิมพ์เรื่องนั้น แต่ลักษณะของบทวิจารณ์เป็นการมองแต่ด้านดีเพียงด้านเดียว สำหรับแบบแผนการแสดงความคิดเห็นนอกจากจะเขียนเป็นร้อยแก้วในสำนวนภาษาเรียบ ๆ แล้ว บางครั้งยังแต่งเป็นร้อยกรอง เช่นบทวิจารณ์เรื่องเกิดเป็นหญิงของแม่อองคค์โดยผู้ใช้นามปากกาอัสสร

²⁵ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

²⁶ หน้าที่ 299.

ลงในสุภาพบุรุษเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2473 ลักษณะของบทวิจารณ์นี้เป็นการเล่าเรื่อง โดยแสดงความเห็นนอกเหนือใจตัวละครและมีข้อความชมเชยผู้ประพันธ์ในตอนท้าย ข้อความในลักษณะเช่นนี้ย่อมไม่ใช่บทวิจารณ์ในลักษณะปัจจุบัน

ต่อมาราว พ.ศ. 2474 มีบทความในลักษณะของบทวิจารณ์นวนิยาย กล่าวถึงนวนิยายในสมัยนั้นตามความเป็นจริงมิใช่การชมเชยผู้แต่งหรือบทประพันธ์ เป็นเชิง โฆษนาครั้งที่เคยพบมาแต่ก่อน ตัวอย่างหนึ่งที่จะนำมากล่าวถึงเป็นบทวิจารณ์ในหัวข้อทุกกับ นักประพันธ์โดยผู้ใช้นามปากกาพิมพ์วิบูลย์ ลงในวารสารฉบับวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2474 บทความนี้มีใจกล่าวถึงนวนิยายเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือนักประพันธ์คนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่พูดถึงข้อบกพร่องของผู้ประพันธ์ที่ปรากฏในนวนิยายในสมัยนั้น ซึ่งได้แก่ความไม่สมจริงใน สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้วิจารณ์ยกขึ้นเป็นตัวอย่างได้แก่ เรื่องการบรรยายธรรมชาติโดยกล่าว ถึงดอกไม้ ออกดอกชนิดฤดูกาลหรือมีลักษณะนิศรรวมชาติไป เรื่องดวงอาทิตย์ตกชนิดทิศทางและ เรื่องการใช้คำนำนามสตรีว่า คุณ โดยไม่เหมาะสม ท่วงทำนองการวิจารณ์มิใช่การตำหนิ อย่างรุนแรง แต่เป็นการแสดงความไม่พอใจและต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ต่อมา ราว พ.ศ. 2488 จึงเริ่มมีการวิจารณ์หนังสือในลักษณะปัจจุบันในหนังสือพิมพ์หนังสือวันอาทิตย์ ซึ่งเริ่มโดย สุภา ศิริमानนท์ บ้างเล็กน้อย²⁷

ตัวอย่างสำนวนการวิจารณ์จากบทวิจารณ์ของพิมพ์วิบูลย์มีดังนี้

ข้อบกพร่องในการแต่งหนังสือ ย่อมมีอยู่เป็นอันมากปริยาย อาจเกิดจากความพลั้งเผลอ หรือความที่รู้เท่าไม่ถึงทุก^{การนี้} ไททั้ง สองประการ ตัวอย่างเช่นในเรื่องมีว่า เดือนเมษายนกำลัง ร้อนจัดตัวละครไปตากอากาศตามชนบท ผู้แต่งพรรณนาความ น่ายุของบ้านที่ไปพัก ว่ามีบุปผาชาติหอมหวานวนใจหลาย ชนิด เช่นมลิวัลย์, สายน้ำผึ้ง, พวงคราม, เสาวรส ส่ง กลิ่นหอมจรุง มีลดาวัลย์บ้านชาวสลัง ฯลฯ ทั้งนี้, พัง ๆ

²⁷ เสถียร จันทิมาธร, เรื่องเดิม, หน้า 8.

แล้วอาจเคลิ้มเห็นว่าช่างน่าเบิกบานใจเสียนี้กระไร แต่ถ้านึกดู
ให้นักสัททนต์น้อยก็จะพบว่า ดอกไม้ที่วางส่งกลิ่นหอมหวานนั้น บาง
ชนิดไม่มีกลิ่นเลย และลัคนานั้นก็บานแต่ในระอุหนาว : เช่น
นี้จะว่าพลังแคลงหรือไม่มีความรู้ในเรื่องดอกไม้ก็ไต่ทั้งสอง
ประการ บางคนอาจเขียนส่งเลขไปทั้ง ๆ ที่ไม่เคยพบไม่เคย
เห็นว่าเสาวรสนั้นมีรูปร่างอย่างไร สักแต่เห็นชื่อออกจะ -
เพราะก็เก็บใส่ลงไป ทั้งนึกเอาว่ามันคงจะหอมหนักหนา, ส่วน
ดอกลัคนาที่เผอิญมาบานในระอุร้อนนั้นอาจให้อะภยัน โดยนึก
เสียว่าเป็นลัคนา "หวาย" ก็คงจะไต่กระมัง :

มีเรื่องของนักประพันธ์ชื่อคนหนึ่ง, เจ้าโครงเรื่องเหมาะ
เจาะ, โวหารสละสลวย, คีตังแต่ตนจนจบ เรื่องนี้ใช้ฉาก
คำบลหัวหิน เชอพรรณนาเวลาสายัณห์ให้เห็นความยะเยือก
เย็น ฝูงวิหคไผ่บินบินกลับมาเข้ารัง ละลอกคลื่นสาครซึก
กะเซ็น ฯลฯ แล้วดวงอาทิตย์ก็เลื่อนลับจมหายลงไปทางห้อง
ทะเล อันเห็นขอบฟ้าจรดกับน้ำโน้น... ตอนนี้นำให้ใจคน
ผ่านสองสอยไปหัวหิน แต่ถาเผอิญสอยไปในเวลาสายัณห์ด้วย
แล้วก็คงจะประหลาดใจที่มีได้เห็นดวงอาทิตย์ตกลงไปในน้ำ
กลายเป็นตกไปทางหลังภูเขา ที่เป็นดังนี้ก็เพราะตะวันออก
ของหัวหินอยู่คานทะเล

ความนิทพลากระนั้นถ้าจะจงใจหยิบขึ้นมาดกกันจริง ๆ
แล้ว เข้าใจว่าจะต้องใช้เวลากันเป็นปี ๆ ไปทีเดียว โดย
มากนักเขียนทั้งหลายมักได้รับอะภยันในเรื่องเช่นนี้ และผู้อ่าน
ที่มักจะอ่านข้ามเลยไปเสียก็มีไม่น้อย เท่าที่นำมาเล่าเป็น
ตัวอย่างทั้งสองเรื่องนั้นย่อมเป็นจุดเล็กนึกเคียว แต่จุดเล็กนี้
อาจขยายตัวขึ้นได้เสมอ ถ้านักเขียนนั้น ๆ มิได้เฉลียวใจนึก
ถึงและพยายามแก้ไข ทั้งอาจเป็นตุ่มดวงความเจริญในอันที่จะ

ก้าวหน้าขึ้นไปสู่ความเป็นนักประพันธ์ขั้นที่ด้วย ฉะนั้นการที่
ข้าพเจ้าได้ยกเรื่องนี้มากล่าว จะว่าเป็นการแคะไฉนออกก่อน
หรือเป็นความหวังดี ก็น่าจะถูกทั้งสองประการ

ยังมีข้อผิดพลาดอีกข้อหนึ่ง ซึ่งบรรณานักเขียนทั่ว ๆ ไปมัก
ไม่ใคร่เฉลียวถึง คือคำนำนามสตรี ขอสารภาพตามตรงว่า
ข้าพเจ้ารู้สึกแปร่งหูเต็มทนในเมื่อได้อ่านพบคำนำนามสตรีที่
นักประพันธ์เขียนว่า "คุณ" นั้น "คุณ" นี้ เช่น คุณรัชนี้, คุณ
โฉมศรี, คุณรัตนภรณ์ และคุณอะไรต่ออะไรที่ตะละชื่อล้วน
เลิศวิสัยนั้น นึกไม่ออกว่าทำไมผู้เขียนจึงจะต้องไปยกย่อง
เรียกว่า "คุณ" ในเมื่อคำว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ก็
มีใช้อยู่แล้ว จะว่ามีศรุกรานันครศักดิ์มาแต่ไหนก็เปล่า บางที
คุณ ๆ เหล่านั้นก็เป็นเพียงลูกสาวหลานคุณหลวง คาแป๊ะตี
หรือตามายายมี, ตาสียายสาเท่านั้น หากนักเขียนของเรา
ก็ใส่คำนำนามลงไปว่า "คุณ" ทั้งนี้ถ้าหากเป็นตัวคนใช้เรียก
นายของเขาก็ไม่เป็นการขัดข้อง หรือจะเป็นคำสนทนากัน
ระหว่างตัวละครนั้น ๆ ก็ไม่ประหลาด เช่นนางสาวลักษณะาวดี
ร้องว่า "อ้อ, คุณรัตนภรณ์นี่ ! ตาย-ตาย, คุณโฉมศรีก็มา
ด้วย, อ้าว ! คุณสุธีรา ไปไหนเสียละ ?" ดังนี้ ก็ปล่อยให้
หลอนเรียกกันไปเถอะ แต่การที่ตัวนักประพันธ์จะเรียกลงไป
เองนั้นแม้จะเจตนาเพียงให้ไพเราะก็ยังสะกิดใจให้ข้าพเจ้า
นึกอยู่เสมอว่าแปร่งหู²⁸

ในสมัยปัจจุบันมีการวิจารณ์วรรณกรรมมากขึ้นกว่าในสมัยก่อนเนื่องจากมี
หนังสือและมีผู้อ่านมากขึ้น หนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสารรายต่าง ๆ มีบทบาทในเรื่องนี้

²⁸พิมพ์วัลลค์ (นามแฝง), "พูดกับนักประพันธ์," นาวิภาค, 1 (ตุลาคม,
2474), 37-9.

มาก เพราะที่พิมพ์วรรณกรรมชนิดต่าง ๆ เช่นนวนิยายและเรื่องสั้นเป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีคอลัมน์วิจารณ์หนังสือโดยผู้วิจารณ์ประจำ มีการที่พิมพ์คำนิยมย่อ ๆ ของหนังสือที่จัดพิมพ์ใหม่ซึ่งแม่จะมีโครงการวิจารณ์ที่ถูกต้อง เพราะมุ่งประโยชน์ทางการค้าเป็นสำคัญ แต่ก็นำมาทำให้การวิจารณ์เจริญขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่สอนนิสิตวรรณกรรมในมหาวิทยาลัยก็เป็นนักวิจารณ์ด้วย²⁹ อย่างไรก็ตาม การวิจารณ์วรรณกรรมไทยในปัจจุบันก็ยังไม่พอเพียงและยังไม่ได้มาตรฐานที่น่าพอใจ นอกจากนี้นักวิจารณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันล้วนเป็นพวกสมัครเล่นทั้งสิ้น ที่ทำการวิจารณ์อย่างจริงจังนั้นไม่มี

ผู้วิจารณ์ ผู้ที่เป็นนักวิจารณ์ที่ดีต้องมีคุณสมบัติเฉพาะบางประการ ได้แก่ ความเป็นผู้ต้นตัว มีสติปัญญาแจ่มใสอยู่เสมอ มีความเฉียบแหลมหยั่งรู้ถึงแก่นไม่มองแต่เพียงผิวเผิน มีประสาทสัมผัสเร็ว มีความสันทัดในการจับส่วนที่สำคัญและมีความสามารถพิเศษที่จะพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยใจเป็นกลางปราศจากอคติซึ่งเกิดจากสิ่งต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกเกลียดชังด้วยเรื่องส่วนตัว การศึกษา ศาสนา พรรคการเมือง ชั้นทางสังคม และชาติ³⁰ นักวิจารณ์ในเมืองไทยในปัจจุบันเมื่อพิจารณาจากวิธีวิจารณ์และประเมินค่าที่ต่างกันแยกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกเป็นนักวิจารณ์ที่มีวิเคราะห้โครงสร้างของงานเขียนก่อนการประเมินคุณค่าและให้ความสำคัญกับศิลปการประพันธ์พอ ๆ กับเนื้อเรื่อง เช่น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เจตนา นาควัชระ และเสถียร จันทิมาธร เป็นต้น นักวิจารณ์กลุ่มนี้มีวิสัยและพื้นฐานทางการศึกษาต่าง ๆ กัน หลักรวบรวมคติวิจารณ์ที่ใช้ก็ต่างกันไปแล้วแต่ความถนัดหรือความนิยม ผลการประเมินค่าในบางครั้งจึงอาจไม่ลงรอยกันนัก กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มวิจารณ์ที่เพิ่งเล็งที่เป้าหมายของวรรณกรรมที่มีผลเพื่อประโยชน์ของมวลชน มีอคติคติทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ นักวิจารณ์มักมุ่งความสำคัญของเนื้อเรื่องที่เป็นประโยชน์และความแปลกใหม่มากกว่าศิลปะ

²⁹วิทย์ ศิวะศรียานนท์, เรื่องเดิม, หน้า 307-13.

³⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 314.

การประพันธ์ นักวิจารณ์ในแนวนี้เช่น ทีปกร อรุณ อภาภิรมย์ วิทยากร เชียงกุล
 ธัญญา ชุนชฎาธาร กมล กมลตระกูล และ วิสา ศัญทัพ นักวิจารณ์กลุ่มนี้มีบทบาทมากขึ้น
 ทุกที³¹

สำหรับนักวิจารณ์วรรณกรรมรุ่นใหม่ในระยะห้าปีหลังนี้ ตามที่ชลธิรา
 กลัคอยู่ ได้วิเคราะห์จากผลงานวิจารณ์วรรณกรรมโดยทั่ว ๆ ไป รวมทั้งข้อคิดเห็นที่มีต่อ
 วงการวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ ได้จัดหมวดหมู่ผลงานวิจารณ์วรรณกรรมปัจจุบัน
 เป็นสี่แนวใหญ่คือ แนววิพากษ์ แนววิเคราะห์ แนวอุคมคติ และแนววิชาการ นักวิจารณ์ทั้ง
 สี่แนวล้วนแต่เป็นนักวิจารณ์สมัครเล่น มีน้อยคนที่มีผลงานวิจารณ์ออกมาสม่ำเสมอ และบางคน
 ก็มีแนวการวิจารณ์มากกว่าหนึ่งแนว

นักวิจารณ์แนววิพากษ์ นักวิจารณ์แนวนี้มักแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมา
 ตรงตามความรู้สึกจริง ๆ ลักษณะของบทวิจารณ์จึงอยู่ในรูปของความเห็นว่าชอบหรือไม่ชอบ
 คือหรือไม่ดีมากกว่าจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักหรือเข้าใจวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์ ในกรณีที่ผู้วิจารณ์
 ยังศึกษางานชิ้นนั้นไม่ลึกซึ้งพอหรือใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลงานวิจารณ์ในลักษณะวิพากษ์
 ดังกล่าวนี้นิยมมีแนวโน้มในทางทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ นักวิจารณ์ที่เด่นในแนวนี้มีจำนวน
 มาก อาทิเช่น ไพบูลย์ สุขสุเมฆ (แก้ว สีหมากสุก หรือ เยียบราณี) กำแหง หนุमान
 คาราวัลย์ เกษทอง ชัยพร วิทยุธีรสานต์ เสถียร จันทิมาธร

นักวิจารณ์แนววิเคราะห์ แนวการวิจารณ์นี้มีลักษณะแจ่มแจ้ง ชัดให้เห็นราย
 ละเอียดส่วนที่สำคัญต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นวรรณกรรมชิ้นหนึ่ง ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็น
 ว่ามีลักษณะที่น่าสนใจอย่างไรบ้าง จากนั้นนักวิจารณ์จึงยกประเด็นที่ตนสนใจขึ้นมาแสดง
 ความคิดเห็นประกอบแล้วจึงประเมินค่า แนวความสนใจของนักวิจารณ์ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้
 เน้นหนักไปในด้านเนื้อหาสาระมากกว่าศิลปการประพันธ์ นักวิจารณ์ในแนวนี้มีจำนวนมาก

³¹ รัชจวน อินทรกำแหง และ ชลธิรา ลัทธิยวดีนา, "การประเมินค่าวรรณกรรม
 ปัจจุบัน," บทความประกอบการสัมมนาการสอนวรรณคดีไทยปัจจุบันระดับอุดมศึกษา, คณะ
 มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมรถไฟ ระหว่างวันที่ 3-5 พฤษภาคม,
 2516. (3)-(4)

แต่มีน้อยคนที่สามารถเขียนบทวิจารณ์ที่น่าสนใจได้ เช่น วิชัย โชควิวัฒน์ วีระวัช บัวสรวง เอมอร ชีตะโสภณ วิฑูช โสภวงศ์ ชำนะ กวางงาม วิศนุ ทรัชย์สุวรรณ ประทีญ์ กุลดิประเสริฐ และสมปอง ชรรมาจา เป็นต้น นักวิจารณ์แนววิเคราะห์ที่จัดว่าเด่นที่สุดในขณะนี้คือ วิสา คัญทัพ (พัก ผดงาม)

นักวิจารณ์แนวอุดมคติ นักวิจารณ์ประเภทนี้ที่มีบทบาทในวงการหนังสือปัจจุบันคือ นักวิจารณ์ที่ประเมินค่าวรรณกรรมในค่านิยมอันคอมมิวนิสต์ แต่แนวการวิจารณ์แบบนี้ในบางครั้งมีลักษณะค่อนข้างก้าวร้าวจึงยังไม่เป็นที่ยอมรับกันนัก นักวิจารณ์ในแนวนี้ได้แก่ พิรุณ ฉัตรวณิชกุล กมล กมลตระกูล ธัญญา ชุนชฎาธาร สุชาติ สวัสดิ์ศรี และวิทยากร เชียงกูล

นักวิจารณ์แนววิชาการ การวิจารณ์แนววิชาการในที่นี้หมายถึงการวิจารณ์ที่พยายามนำเอาวิชาการแขนงต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจวรรณกรรม หรือทำให้ผู้อ่านเข้าถึงรสวรรณกรรม นักวิจารณ์ในแนวนี้ส่วนใหญ่จึงมักเป็นนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยตรง เช่น สุชา ศาสत्री และ นิตยา มาคะวิสุทธิ์ ซึ่งใช้แนววิจารณ์แบบ thematic approach นักวิจารณ์แนววิชาการคนอื่น ๆ ได้แก่ เฉลิม อยู่เวียงชัย นพพร สุวรรณพานิช และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นต้น³²

4.2 การวิจารณ์และประเมินค่าโดยบรรณากรักษ์ ผู้เป็นบรรณากรักษ์โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่คัดเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด จำเป็นต้องมีความสามารถในการวิจารณ์และประเมินค่าหนังสือทุกประเภทและต้องมีความรอบคอบเป็นพิเศษเมื่อวิจารณ์หรือประเมินค่านวนิยาย ทั้งนี้เพราะนวนิยายเป็นงานประพันธ์ที่มีขอบเขตกว้างมีเสรีในการแสดงความคิดสำนวนภาษา และหวงทำนองแต่งอย่างเต็มที่ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ต้องพิถีพิถันในการคัดเลือกเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ใช้และวัตถุประสงค์ของห้องสมุด บรรณากรักษ์ผู้ทำหน้าที่

³²ชลธิรา กุลดิอยู่, "วิเคราะห์นักวิจารณ์วรรณกรรมรุ่นใหม่," อักษรศาสตร์ วิจารณ์, 1 (กรกฎาคม, 2516), 38-48.

วิจารณ์และประเมินค่าหนังสือต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องห้องสมุดทุกประเภท ทุกขนาด ต้องเป็นผู้ที่รักหนังสือและรู้จักนักประพันธ์อย่างกว้างขวาง

ลักษณะการวิจารณ์หนังสือที่ดีตามที่คณะของบรรณารักษ์ซึ่งใช้ประกอบการพิจารณาเลือกซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดได้มีห้าประการ³³ ได้แก่

(1) มีแบบแผนวรรณกรรมที่ดี หมายความว่าบทวิจารณ์นั้นเขียนหรือแสดงออกมาด้วยวิธีใด ๆ ก็ตามซึ่งเข้าใจง่ายและน่าเชื่อถือไม่ว่าจะเป็นบทวิจารณ์ชนิดอ่านเพลินหรือเป็นการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน

(2) มีความน่าเชื่อถือ คุณลักษณะเช่นนี้จะมีขึ้นได้เมื่อบทวิจารณ์นั้นเขียนโดยบุคคลที่อ่านหนังสือนั้นและมีความรู้เกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้นอย่างดี ทั้งนี้ไม่จำเป็นว่าผู้วิจารณ์จะต้องเป็นผู้มีความคิดลึกซึ้งหรือเป็นนักวิชาการ ประสมการณ์จะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือได้มาก

(3) การเปรียบเทียบที่ยุติธรรม คือมีการเปรียบเทียบหนังสือเล่มนั้นกับเล่มอื่น ๆ ในแนวเดียวกันโดยไม่มีลำเอียง

(4) มีการวิจารณ์อย่างถี่ถ้วน หมายความว่าบทวิจารณ์นั้นต้องครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงคุณค่าของหนังสือเล่มนั้น ได้แก่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้แต่ง ขอบเขตแบบแผน วิธีเขียน คุณค่าทางวรรณกรรม และลักษณะรูปเล่มของหนังสือ

(5) มีการวิจารณ์อย่างเที่ยงธรรม ผู้วิจารณ์ต้องปราศจากความลำเอียงหรืออคติใด ๆ ทบทวนประพันธ์หรือนักประพันธ์ นอกจากนี้การแสดงความคิดเห็นต้องไม่อยู่ที่อิทธิพลของสำนักพิมพ์หรือบรรณาธิการใด ๆ ด้วย

การวิจารณ์หนังสือโดยบรรณารักษ์มีการดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ตามลำดับ เริ่มตั้งแต่การเลือกหนังสือเพื่อนำวิจารณ์ ผู้วิจารณ์ควรเลือกเรื่องที่เขาที่มีความรู้ดีแล้วจึงอ่านโดยละเอียดพร้อมทั้งจดบันทึกเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น หรือทำเครื่องหมายไว้ในส่วนที่ถือว่าเป็น

³³Helen E. Haines, Living with Books, the Art of Book Selection (2d ed, New York: Columbia University Press, 1952), pp. 107-13.

กฎแจสำคัญของเรื่องเพื่อเป็นโครงในการเขียนทวิจรรย์ หรือทำเครื่องหมายในตอนที่มี
ขอความเค้นหรือที่แสดงทำนองแต่งของผู้ประพันธ์ เมื่อกำหนดสื่อที่จะใช้โดยเทรับทวิจรรย์
นั้นได้แล้วจึงรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือนั้นเพื่อวิจรรย์ตามโครงร่างของทวิจรรย์ซึ่ง
กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับแนวความคิดที่ต้องการแสดง เมื่อเขียนทวิจรรย์เสร็จต้องมีการ
แก้ไขตัดต่อแล้วจึงลอกใหม่เพื่อพิมพ์หรืออ่านออกอากาศ

ก. การวิจรรย์นวนิยาย จอห์น อี คิวรี กล่าวว่ ผู้วิจรรย์นวนิยายจะทำ
การวิจรรย์ได้สะดวกขึ้นเมื่อเขาทราบว่คนอ่านนวนิยายเพื่ออะไร. สาเหตุที่แท้จริงนี้มี
เป็นจำนวนมากแต่ที่สำคัญได้แก่

(1) เพื่อหาประสมการซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและแปลกไปจากที่หาได้
ด้วยตนเองในชีวิตจริง

(2) เพื่อหนีจากความจริงที่เผชิญอยู่ชั่วขณะหนึ่ง

(3) เพื่อให้สามารถสนทนากับคนอื่น ๆ ในเรื่องวรรณกรรมได้อย่างไม่

เคอะเขิน

(4) เพื่อเพิ่มพูนความรู้

(5) เพื่อฝึกตนเป็นนักวิจรรย์

(6) เพื่อความเพลิดเพลิน³⁴

เมื่อทราบสาเหตุที่คนอ่านนวนิยายแล้ว ผู้วิจรรย์จึงเขียนทวิจรรย์โดย
พิจารณาจากส่วนต่าง ๆ ของนวนิยาย ได้แก่ ตัวละคร โครงเรื่อง ฉาก ทำนองแต่ง และ
เนื้อเรื่องตามลำดับ

ตัวละคร ต้องพิจารณาที่มาของตัวละครนั้น เช่นมาจากบุคคลที่ผู้ประพันธ์
รู้จัก จากตัวละครในประวัติศาสตร์หรือจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ เป็นต้น พิจารณา
ทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อตัวละคร เช่นเป็นทำนองนิยมชมชื่นหรือมุ่งร้าย และวิธีการที่ผู้

³⁴ John E. Drewry, Writing Book Reviews (Boston: The
Writer Inc., 1966), pp. 71-3.

ประพันธ์แสดงทัศนะว่าเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม นอกจากนี้ผู้วิจารณ์ต้องทำความเข้าใจและพัฒนาการของตัวละครแต่ละตัวด้วย

โครงเรื่อง หมายถึงแนวทางหรือส่วนสำคัญ ๆ ของนวนิยายประกอบขึ้นด้วยความผสมผสานหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันเป็นชุด สิ่งที่ผู้วิจารณ์ต้องพิจารณาในส่วนโครงเรื่องได้แก่ที่มาของโครงเรื่อง ส่วนประกอบต่าง ๆ ในโครงเรื่อง ความสัมพันธ์ของโครงเรื่องกับบทบาทของตัวละคร เทคนิคต่าง ๆ ทางวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ใช้ในโครงเรื่อง และความสำคัญของโครงเรื่อง เป็นต้น

ฉากหรือภูมิหลัง มีที่มาเช่นเดียวกับตัวละครและโครงเรื่อง คือจากการสังเกตของผู้ประพันธ์ การอ่านและจินตนาการ เป็นต้น ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของตัวละครหรือโครงเรื่องกับฉากและความสำคัญของฉากด้วย

ทำนองแต่ง สิ่งที่ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาในส่วนนี้ได้แก่ศัพท์ที่ใช้สำนวนภาษา การผูกประโยค การจัดลำดับข้อความและคุณค่าของทำนองแต่งซึ่งมีหลายลักษณะได้แก่คุณค่าทางปรัชญา คุณค่าทางอารมณ์ และคุณค่าทางความงามแห่งศิลปะ

เนื้อเรื่อง ต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ประเภทของเรื่องและความสมจริง ลักษณะความสมจริงของเนื้อเรื่องนี้เป็นสิ่งที่นักวิจารณ์กล่าวถึงเสมอ ๆ ความสมจริงของนวนิยายอาจเป็นทั้งสิ่งที่น่าชื่นชมและสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาได้ทั้งสองทาง

ข. การประเมินค่านิยาย หมายถึงการตั้งข้อสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของนวนิยายที่น่าเชื่อถือ อาจประยุกต์ใช้กับวิธีทดสอบคุณค่าของนวนิยาย และผลของการทดสอบคุณค่านั้นเพื่อประโยชน์ในการเลือกซื้อหนังสือ

วิธีประเมินคุณค่าเริ่มต้นจากการอ่านนวนิยายที่จะประเมิน สิ่งที่ผู้วิจารณ์ต้องมีในขณะได้อ่านนั้นคือ ต้องให้ความสนใจในบทประพันธ์นั้นอย่างแท้จริง ทำใจกว้างยอมรับฟังความเห็นของผู้หนึ่งซึ่งอาจแตกต่างกับตน ในขณะที่อ่านต้องให้ความสนใจแก่แนวการเขียนของเรื่องนั้นด้วย สิ่งที่ควรบันทึกไว้โดยละเอียดได้แก่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฉากและระยะเวลาแบบแผน แนวคิดของเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และโครงสร้างของนวนิยาย³⁵

³⁵Haines, op. cit., p. 124.

ห้องสมุดแต่ละแห่งย่อมมีการจัดทำแบบฟอร์มรายงานการประเมินค่าของ
นวนิยายขึ้นใช้ แบบฟอร์มแต่ละอย่างมักมีหัวข้อเรื่องคล้ายคลึงกัน ส่วนที่แตกต่างก็มีเล็กน้อย
ในเรื่องขนาด รายละเอียดและชื่อ แบบฟอร์มอย่างหนึ่งที่นิยมใช้กันมากเรียก review
slip มีขนาดเท่ากับบัตรรายการมาตรฐาน พิมพ์บนกระดาษที่ทนทาน ผู้ประเมินจะกรอกข้อความ
เกี่ยวกับนวนิยายลงตามช่องว่างที่เว้นไว้ แบบฟอร์มประเมินค่านวนิยายตามแบบของเฮเลน
เฮนส์³⁶ มีลักษณะดังนี้

ผู้แต่ง
ชื่อเรื่อง
ผู้พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ราคา
ผู้เขียนภาพประกอบ ผู้แปล
คุณค่าทางวรรณกรรม
คุณค่าทางศีลธรรมจรรยา
ประเภท : เพื่อฉัน สัญญลักษณ์ สมจริง จิตวิทยา ความคิด ตลอดจนชั้น
ระยะเวลาและสถานที่
เรื่องที่เกี่ยวข้อง
เป็นที่สนใจแก่ :
แนะนำสำหรับ :
เหตุผลที่ซื้อหรือไม่ซื้อ
โครงเรื่อง :

ลายเซ็นของผู้วิจารณ์.

รายละเอียดในส่วนที่แสดง เหตุผลว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อในแบบฟอร์มประเมิน
คุณค่าที่ละเอียดต้องมีลักษณะเป็นบรรณนิทัศน์ (Annotation) ความยาวของบรรณนิทัศน์

³⁶ Ibid., p. 127.

แต่ละเรื่องนั้นไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่อง ลักษณะการเขียนและความสนใจของผู้ประเมินค่านิยายเรื่องนั้น

บรรณนิทัศน์ ในความหมายทั่วไปหมายถึงข้อเขียนสั้น ๆ ซึ่งแสดงลักษณะเนื้อหาของหนังสือไม่ว่าจะเป็นเชิงบรรยายหรือเชิงวิจารณ์ บรรณนิทัศน์สำหรับนวนิยายไม่จำเป็นต้องบอกเรื่องย่อหรือโครงเรื่องแต่ต้องบอกแนวความคิดว่าผู้ประพันธ์แต่งในลักษณะใดและเป็นหนังสือชนิดใด บรรณนิทัศน์มีความสำคัญในฐานะเป็นมาตรฐาน เป็นคู่มือแนะแนว และเป็นเครื่องมือในการเลือกและประเมินคุณค่าหนังสือของห้องสมุด มีสองชนิดคือ บรรณนิทัศน์สำหรับบรรณารักษ์ และบรรณนิทัศน์สำหรับผู้อ่าน

บรรณนิทัศน์สำหรับบรรณารักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบรรณารักษ์ในการเลือกหนังสือจึงให้รายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือในด้านเนื้อเรื่อง ความน่าเชื่อถือ คุณค่าวิธีเขียน ลักษณะทางวรรณกรรม ลักษณะพิเศษต่าง ๆ ตลอดจนส่วนดีและเสียทุก ๆ ด้านของหนังสือโดยละเอียด ต้องชี้แจงข้อบกพร่องต่าง ๆ เช่น ความไม่ถูกต้อง การเกินความจริง หรือลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อผู้อ่าน ควรมีการเปรียบเทียบคุณค่าของหนังสือเล่มนั้นกับเล่มอื่น ๆ ในแขนงเดียวกันด้วย³⁷

บรรณนิทัศน์สำหรับผู้อ่าน มีความมุ่งหมายเพื่อเสนอเรื่องหนังสือแก่นักอ่านและปลุกความสนใจในการอ่านหนังสือ รายละเอียดที่บันทึกไว้ได้แก่เรื่องของหนังสือ ความน่าเชื่อถือ คุณค่า วิธีเขียน คุณค่าทางวรรณกรรมและลักษณะพิเศษเช่นเดียวกับในบรรณนิทัศน์สำหรับบรรณารักษ์แต่ละเล่มน้อยกว่า ข้อแตกต่างอีกอย่างหนึ่งคือ บรรณนิทัศน์แบบนี้จะไม่กล่าวถึงจุดอ่อนหรือข้อเสียของหนังสือเพราะเรื่องที่น่ามาเขียนนี้คัดเลือกมาแล้วว่ามีคุณค่าแก่นักอ่าน ส่วนภาษาที่เขียนเป็นเชิงพรรณนาโวหารมีความยาวประมาณ 15-25 คำ³⁸

การวิจารณ์ปากเปล่า การวิจารณ์แบบนี้ใช้ในการประเมินค่านิยายทั้งในการเลือกซื้อเข้าห้องสมุดและเป็นเครื่องดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผู้จัดทำต้องมีความ

³⁷ Ibid., p. 139.

³⁸ Ibid., p. 138.

สามารถในการสนทนาเรื่องหนังสือและต้องมีการเตรียมล่วงหน้าอย่างที่ ลักษณะการวิจารณ์แบบนี้ได้แก่การสนทนาเรื่องหนังสือและการวิจารณ์หนังสือทางวิทยุ

การสนทนาเรื่องหนังสือ ต้องมีการเตรียมล่วงหน้าโดยจดโน้ตอย่างเรียบร้อย แสดงข้อเท็จจริงและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในเรื่องให้ชัดเจน กล่าวถึงจุดเด่นและจุดอ่อนของเรื่องและสรุปเรื่องให้เข้าใจได้ง่าย ข้อแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำโน้ตประกอบการพูดคือให้ใช้ข้อความสั้น ๆ ขนาดของโน้ตไม่ควรใหญ่มากนัก พิมพ์โดยแสดงวรรคตอนและเขียนหัวข้อให้ชัดเจน นอกจากนี้ควรมีการทดสอบการใช้โน้ตก่อนที่จะพูดจริงเพื่อทดสอบเวลาและความพร้อมเพรียงของผู้พูด

การวิจารณ์หนังสือทางวิทยุ จำเป็นต้องมีบทซึ่งกำหนดให้พอดีกับเวลาอันจำกัด บทนี้ต้องพิมพ์อย่างชัดเจนโดยเว้นวรรค อักษรเฉลี่ยความเร็วในการพูดที่เหมาะสมคือ 125 คำต่อนาที การเขียนบทต้องแสดงข้อเท็จจริงอย่างรวบรัดเรียบเรียงให้เป็นไปตามลำดับและหาคำพูดที่น่าสนใจ กำหนดวรรคตอนของข้อความ เสียงและน้ำหนักคำ เมื่อตรวจเรื่องการอ่านออกเสียงความกระจ่างและแก้ไขดีแล้วควรทดลองอ่านเสียงก่อนอย่างน้อยสักครั้งหนึ่ง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย